

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Ryšky a soudkyně JUDr. Kateřiny Čuhelové, Ph.D., a Mgr. Ivy Krejčířové ve věci

žalobce: **M. Z.**, narozený dne XXXX
bytem XXXX, XXXX
zastoupený advokátem JUDr. Markem Nespalou
sídlem Vyšehradská 21, 128 00 Praha 2

proti
žalovanému: **S. B.**, narozený dne XXXX
bytem XXXX, XXXX
zastoupený advokátem Pavlem Uhlem
sídlem Kořenského 15, 150 00 Praha 5

o ochranu osobnosti,

o odvolání účastníků proti rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 11. září 2020, č. j. 47 C 253/2017-463,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se ve II. výroku v napadeném rozsahu částky 200 000 Kč i ve III., IV. a VI. výroku **potvrzuje**.
- II. Rozsudek soudu prvního stupně se v V. výroku **mění** tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci k rukám jeho zástupce do 3 dnů od právní moci rozsudku na náhradě nákladů řízení o žalobě částku 82 289,82 Kč a žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o vzájemné žalobě.

III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o odvoláních proti rozsudku soudu prvního stupně o žalobě ani o vzájemné žalobě.

Odůvodnění:

1. V záhlaví uvedeným rozsudkem uložil soud prvního stupně žalovanému povinnost zaslat žalobci omluvný dopis tohoto znění: „*Já, S. B., se tímto omlouvám M. Z. za újmu na jeho důstojnosti, vážnosti, cti a soukromí způsobenou tím, že jsem na svém facebookovém profilu dne 7.11.2017 zveřejnil nepravdivé informace: „za chvíli skončí uzávěrka nominací na brad, takže je možno jít ven s pravdou o zdraví m. z.: - má rakovinu, metastáze na více místech - svoji diagnózu zná už cca 3 týdny - léčbu odmítl - prognóza 3-7 měsíců zdroj z pochopitelných důvodů nezveřejňuji. konec blášení. (p.s.: kdyby nešlo o nejvyššího státního činitele, navíc v období sestavování vlády, a zeman zároveň znovu nekandidoval, jistě bych to nešířil. myslím tedy, že je vysoký veřejný zájem na tom, aby to veřejnost věděla)“ (I. výrok). Žalovanému uložil i povinnost zaplatit žalobci částku 250 000 Kč (II. výrok) a ohledně částky 4 750 000 Kč žalobu zamítl (III. výrok). Zamítl vzájemnou žalobu žalovaného proti žalobci ve znění: „*Vážený pane B., dne 9. 11. 2017 jsem se o Vás v televizi Barrandov neoprávněně vyjádřil, že jste svině. Omlouvám se Vám za tento výrok“ (IV. výrok). Žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobci k rukám jeho zástupce na náhradě nákladů řízení částku 150 178 Kč (V. výrok) a rozhodl o vrácení části zálohy na náklady důkazu znaleckým posudkem žalovanému ve výši 2 786,28 Kč (VI. výrok).**
2. Takto soud prvního stupně rozhodl o žalobě na ochranu osobnosti, kterou se žalobce domáhal na žalovaném předmětných satisfakčních nároků v morální i reutární formě za zveřejnění výše uvedených informací o žalobci na facebookovém profilu žalovaného. Současně soud prvního stupně rozhodl o vzájemné žalobě na ochranu osobnosti, kterou se naopak žalovaný domáhal na žalobci morální satisfakce za výše uvedený vulgární výrok žalobce, užitý veřejně o osobě žalovaného v TV Barrandov.
3. Soud prvního stupně vyšel v písemném vyhotovení rozsudku, čítajícím 60 stran, skutkově z toho, že žalovaný zveřejnil výše citované sporné výroky o žalobci na svém facebookovém profilu dne 7. 11. 2017 odpoledne, přičemž předchozího dne žalobce na tiskové konferenci oznámil kandidaturu ve volbách prezidenta republiky a mimo jiné zmínil, že po dlouhých letech byl zbaven cukrovky. V době zveřejnění sporných výroků měl žalovaný 1 355 sledujících a ke sporným informacím měl přístup každý uživatel dané sociální sítě. Zveřejněná skutková tvrzení o zdravotním stavu žalobce jako prezidenta republiky a současně kandidáta na prezidenta republiky pro další funkční období byla následně široce medializována. V tomto rámci na ně již dne 7. 11. 2017 nesouhlasně reagoval mluvčí prezidenta republiky, dne 8. 11. 2017 bylo žalobcem na žalovaného podáno trestní oznámení a bylo zveřejněno nesouhlasné vyjádření ošetřujícího lékaře žalobce M.K.. Dne 9. 11. 2017 na ně reagoval žalobce v televizním pořadu TV Barrandov, který na to konto žalovaného označil i za „*svini*“. Dne 9. 11. 2017 učinil žalovaný facebookový status neveřejným s tím, že nečekal, že informace vyvolají takovou bouři nevole, avšak dodal, že veřejnost má zásadní právo znát stav žalobce, zvláště je-li zřejmé, že není v pořádku a o svém zdraví nemluví pravdu. Dva měsíce poté na veřejném briefingu dne 9. 1. 2018 mimo jiné onkolog L.P. uvedl, že na základě prostudování zdravotnické dokumentace žalobce nenalezl známky onkologického onemocnění.
4. Soud prvního stupně uvedl, že důkazní břemeno ohledně pravdivosti tvrzení bylo na straně žalovaného, a poukázal na potřebu odborného posouzení lékařských skutečností znalcem (§ 127 o.s.ř.) i současně danou potřebu proporcionality dokazování. Pro tyto účely pro stručnost odkázal na rozsáhlé odůvodnění usnesení o ustanovení znalce. Z písemného znaleckého posudku znalce z klinické a radiační onkologie prof. MUDr. Pavla Šlampy, CSc. a z výsledku tohoto znalce pak soud prvního stupně zjistil, že žalobce ke dni 7. 11. 2017 rakovinou netrpěl a byla tak prokázána nepravdivost tvrzení žalovaného. Znalec nenalezl ve

zdravotnické dokumentaci žalobce (včetně obrazové dokumentace) byt' třeba jen známku podezření na nádor k rozhodnému datu. K dispozici měl veškerou potřebnou dokumentaci a své závěry přesvědčivě obhájil. Neměl přitom k dispozici jen podklady od aparátu žalobce, nýbrž také od poskytovatelů zdravotních služeb. Možnost souběhu podvrhů zdravotnické dokumentaci znalci je nereálná. Soud prvního stupně neshledal jako důvodnou námitku, že neobjasnění skutkového stavu mělo jít k tíži žalobce, protože zmařil provedení žalovaným navržených důkazů v podobě zdravotnické dokumentace, výslechu tří lékařů žalobce a žalovaným navrženého znaleckého posudku (včetně klinického vyšetření žalobce přímo znalcem, nového odběru biologického materiálu a vyžádání si zdravotnické dokumentace). Ve věci totiž nebyla dána skutková nejistota, kterou by bylo třeba řešit dle pravidel o důkazním břemení. Soud prvního stupně uvedl, že žalovanému svědčí využití právo na ochranu zdroje informací, neboť není vyloučeno, aby se i osoba, která realizuje novinářskou činnost v materiálním smyslu, tedy zpřístupní informace o otázce veřejného zájmu, a to i *ad hoc*, mohla tohoto práva dovolat. Nicméně právo na svobodu projevu, včetně právě ochrany zdroje, nemá absolutní přednost, a pokud kolidující práva a svobody jiných či veřejné zájmy převáží, může jít takový postup spravedlivě k tíži toho, kdo se ochrany zdroje dovolal. Svě úvahy soud prvního stupně v tomto směru účastníkům řízení předvídatelně sdělil a dospěl k závěru, že zájem na odhalení zdroje převážil nad zájmem na jeho zachování. Pokud se žalovaný rozhodl krýt údajný informační zdroj, nemůže to jít k tíži žalobce. Žalovaný ve skutečnosti žádné zdroje neměl a validitu publikovaných informací si u nikoho neověřoval, a to ani u žalobce, přestože to bylo objektivně možné.

5. Proto soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalovaný svou zveřejněnou smyšlenkou neoprávněně zasáhl do práva žalobce na důstojnost (a to i v souvislosti s případně blízcím se koncem života), do jeho vážnosti a cti (navozením představy veřejnosti, že žalobce veřejně lhal o svém zdraví a dopustil se tak nečestného jednání) i do jeho soukromí (zveřejněním nepravdivých informací o zdravotním stavu). Ohrozil tím profesní život žalobce ve smyslu snížení šance na znovuzvolení prezidentem republiky, přičemž pro posouzení odpovědnosti za zásah není podstatné, že žalobce nakonec zvolen byl. Šlo o vědomou lež žalovaného, který byl přinejmenším srozuměn s porušením nebo ohrožením osobnostních práv žalobce, a došlo k násobení účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, což má obojí význam dle § 2957 o. z. Jednalo se o výbušné informace sporné pro veřejnost a žalovaný musel být srozuměn s tím, že se dostanou do veřejného prostoru. Sporný facebookový status sice žalovaný dne 9. 11. 2017 učinil neveřejným, ale v té době již sporné výroky žily ve veřejném prostoru svým životem, což bylo pro žalovaného předvídatelné. Status navíc neučinil neveřejným proto, že by jej dementoval jako nepravdivý. Na svých výročích naopak veřejně dlouhodobě a opakovaně setrval a tím zásah prohluboval. U jednání se omluvil toliko za formu, nikoli za obsah, za kterým si stál. Žalobci se ovšem již satisfakce opakovaně dostalo, a to zejména svépomocí (jinak neakceptovatelným verbálním útokem žalobce na žalovaného veřejným označením vulgárním slovem „*svině*“), výrokem mluvčího prezidenta republiky (především označením žalovaného jako „*lidského odpadu*“), dalšími veřejnými projevy včetně vyjádření lékařů, omluvou žalovaného za formu výroku a odůvodněním tohoto rozsudku. Vyjádření lékařů již od počátku snižovala pravděpodobnost, že veřejnost sporným informacím uvěří, byt' ji zcela nevyloučila, což přizívoval i žalovaný sám. Na tomto základě pak soud prvního stupně přiznal žalobci nejen morální satisfakci, ale i přiměřenou finanční satisfakci 250 000 Kč. Žalobou požadovanou částku označil za nepřiměřenou a poukázal na skutečnost, že V.H. a D.H. bylo za komerční zásah do osobnostních práv přiznáno po 250 000 Kč. Přisouzená částka není pro žalovaného likvidační.
6. Při zamítnutí vzájemné žaloby na omluvu za označení žalovaného výrazem „*svině*“, užitě žalobcem v rozhovoru s moderátorem v pořadu Týden s prezidentem v TV Barrandov dne 9. 11. 2017, dovodil soud prvního stupně pasivní legitimaci žalobce za tento výrok. Výrok žalobce učinil toliko jako soukromá osoba, vyjadřující svůj názor v rámci svobody projevu, a nešlo o akt, který by

měl charakter výkonu pravomocí prezidenta republiky. Žalobce nejednal za stát, ale sám za sebe jako kandidát na prezidenta republiky, který sledoval své soukromé zájmy a reagoval na dotčení vlastní osobnosti. Výrok postrádal vztah k činnosti prezidenta republiky. Šlo o vulgární nadávku označující člověka, který je zákeřný, zlý nebo záměrně škodí jiným. Veřejně užitý vulgarismus byl způsobilý zasáhnout do osobnosti žalovaného, nicméně byl již zohledněn jako svépomocná satisfakce žalobce při snížení peněžitého zadostiučinění pro žalobce a v rozporu s obecnou právní zásadou *non bis in idem* k němu nelze přihlížet dvakrát. Kdyby nebylo závažného zásahu žalovaného do osobnosti žalobce, nepřišla by ani reakce žalobce, a pokud by soud žalobci uložil povinnost omluvit se žalovanému, podstatně by snížil satisfakční účinek žalobci přiznané satisfakce. Ani vulgární výpad není vždy mimo meze ústavní ochrany a nutno přihlížet k celkovému kontextu případu a předchozímu chování žalovaného. Ústní výrok byl učiněn bezprostředně a měl charakter nikoli samoučelné vulgarity, nýbrž skutkově podloženého hodnotového soudu, při kterém žalobce veřejně vyjádřil morální odsudek žalovaného, jenž dva dny předtím veřejně lhal o žalobcově zdravotním stavu, a to v počátku předvolební kampaně. Nelze tak dovozovat, že by žalobcovým primárním cílem bylo zneuctění žalovaného. Žalobce měl naopak pro svou přehnanou expresivní reakci legitimní důvody. Soud prvního stupně proto dospěl k závěru o absenci neoprávněného zásahu žalobce do osobnosti žalovaného.

7. Proti III. výroku tohoto rozsudku podal žalobce odvolání, kterým se domáhal jeho změny vyhověním žalobě i v tomto rozsahu, tedy v další částce 4 750 000 Kč. Uvedl, že soud prvního stupně nesprávně určil formu zavinění žalovaného při spáchání civilního deliktu, neboť použil formulaci o „*přínejmenším*“ srozumění žalovaného s porušením nebo ohrožením osobnostních hodnot žalobce, tedy vyjádřil nepřipustný alternativní vztah k formě úmyslu. Dle názoru žalobce nelze dojít k jinému závěru, než že skutek byl žalovaným spáchán s přímým úmyslem v jeho nejintenzivnější formě obmyslu, spočívajícím v cíli poškodit žalobce jako kandidáta ve volbě prezidenta republiky, navíc s předchozím rozmyslem. Forma úmyslu má přitom přímý význam pro vyčíslení peněžitého zadostiučinění. Žalobce dále nesouhlasil s úvahami soudu prvního stupně ohledně svépomoci žalobce i dalších forem satisfakce a jejich reflexí do výše přiznané satisfakce. Akcentoval, že i v případě částečné omluvy žalovaného se jednalo spíše o prohlubování zásahu, přičemž zdravotní stav žalobce byl i nadále zpochybňován, žalovaný na svých informacích trval, udržoval je při životě a snahy žalobce a jeho spolupracovníků či lékařů nemohly vyloučit pravděpodobnost, že veřejnost sporným informacím žalovaného uvěří. Svěpomoc žalobce byla i časově překonána dalším jednáním a postojem žalovaného a také soud prvního stupně uvedl, že pravděpodobně až toto řízení na podkladě dokazování umožnilo z pohledu veřejnosti definitivně postavit najisto nepravdivost informací. V případě posuzovaného výroku šlo o jen zdánlivě politický projev ve veřejném zájmu, činěný s rozmyslem, dotýkající se nejintenzivnějšího soukromí, ke kterému žalobce nezavdal záminku či příčinu. Pokud žalovaný poukazoval na možnost žalobce zveřejnit zdravotní dokumentaci, nutil žalobce odhalit jeho intimní sféru. Uvedené skutečnosti lze podřadit pod § 2957 o. z. a byly soudem prvního stupně správně shledány, avšak nebyly adekvátně reflektovány do výše přiznaného zadostiučinění. Ohledně komparace s částkami 240 000 Kč až 500 000 Kč pro odčinění duševních útrap při usmrcení poukázal žalobce na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2018, sp. zn. 25 Cdo 894/2018, dle kterého za základní částku náhrady lze považovat dvacetinásobek průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za rok předcházející smrti poškozeného. Ten činí za rok 2019 částku 682 500 Kč. Soudem prvního stupně nebylo dále řádně zohledněno vzdání se možnosti žalovaného disponovat s majetkem ve výši 1 milion korun (*start-up*). Pokud žalovaný vybere částku 250 000 Kč formou sbírky, je zřejmé, že nepůjde vůbec hovořit o preventivní funkci satisfakce.
8. Proti II. výroku (mimo rozsah částky 50 000 Kč, tedy ohledně částky 200 000 Kč) a proti IV. a V. výroku rozsudku soudu prvního stupně podal žalovaný odvolání, kterým se v tomto rozsahu

domáhal zamítnutí žaloby a naopak vyhovění své vzájemné žalobě. Vyjádřil výhrady ke způsobu dokazování a nastavení důkazního břemene soudem prvního stupně. Uvedl, že jako původce výroku měl dokázat pravdivost tvrzení o zdravotním stavu žalobce a neměl jinou možnost, než tak činit výsledkem lékařů, listinnými důkazy ze zdravotnické dokumentace a znaleckým posudkem, který by navazoval i na vyšetření žalobce. Žalobce však lékaře nezbavil mlčenlivosti a nedal souhlas s užitím zdravotnické dokumentace ani s provedením znaleckého posudku. Soudem pak byl použit posudek z trestního řízení a znalec byl pouze dovyslechnut. Soud prvního stupně neseznal podjatost znalce, což je procesní vadou, a znalec v minulosti nezkoumal zdravotní stav žalobce, ale pouze podklady, které mu předal sám žalobce, respektive jeho aparát. V konečném důsledku tak došlo k tomu, že žalobce provedení důkazů zabránil a v minulosti je zásadně ovlivnil. Důkazní břemeno mělo být za této situace ponecháno na žalobci, který může informační deficit odstranit. Procesní úspěch žalobce tak není dán zjištěním materiální pravdy, ale formálním neunesením důkazního břemene, které žalobce před žalovaným ukryl. S otázkou informačního paradoxu se soud prvního stupně nijak nevypořádal a napadený rozsudek je tedy částečně nepřezkoumatelný. Nesprávnou aplikací procesního práva a důkazního břemene porušil soud prvního stupně princip rovnosti účastníků. Způsob provedení důkazu se nekryje s návrhem žalovaného a řízení je tak zatíženo vadou, neboť soud prvního stupně vůbec nerozhodl o tomto důkazním návrhu a nadto uložil žalovanému nést náklady na uhrazení soudem nařízeného důkazu. Podmínky pro nařízení provedení důkazu, který nikdo nenavrhol, dle § 120 odst. 2 o.s.ř. splněny nebyly. Posudek byl vypracován na základě dialogu mezi kancléřem prezidenta republiky a znalcem na základě postupného dávkování informací, což je z hlediska rovnosti stran sporné, neboť druhá strana nebyla tohoto procesu účastna. Žalovaný nepodezírá znalce z manipulace s dokumenty, ale z toho, že je obětí manipulace ze strany jiných osob.

9. Žalovaný dále v odvolání nesouhlasil s hodnocením povahy a závažnosti sporného výroku soudem prvního stupně. Poukázal na skutečnost, že nařčení ze lži, byť je proneseno přímo, je judikaturou vnímáno jako přípustný hodnotící soud, který nemůže podléhat důkazu pravdy. Nelze přisvědčit úvaze soudu prvního stupně, že sdělení informace, která by se ukázala jako pravdivá, by naznačovalo skrývání této informace dotčenou osobou, což pro ni má difamační účinek. Difamační účinek by se totiž projevil pouze, pokud by se výrok ukázal skutečně nepravdivý, a předjímaný difamační účinek je tak více než sporný. Sama informace, že je někdo nemocen rakovinou, nikoho nedifamuje. Jediný faktický dopad mohl výrok způsobit ohrožením politických šancí žalobce v prezidentské volbě, k čemuž ovšem nedošlo. U osob veřejného zájmu je míra ochrany osobnosti značně snížena a v případě prezidenta republiky by měla být redukována na minimum. Přiznaná výše přiměřeného zadostiučnění 250 000 Kč je zcela nepřiměřená a nelze se zde dovolávat relací náhrad při újmě na zdraví či při usmrcení osoby blízké. Byť odůvodňovat výši satisfakce skrze srovnání je problematické, protože případy jsou málokdy srovnatelné, považuje žalovaný za přiměřené zadostiučnění omluvu a 50 000 Kč. Pro tyto účely poukázal i na kauzu novináře I. B. difamovaného právě žalobcem, kdy po nálezů Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03, se následně I.B. domohl po žalobci omluvy a satisfakce 50 000 Kč. Výdělkové možnosti žalobce přitom byly výrazně příznivější, než je tomu u žalovaného, a problematičtější byla i míra zásahu. Je neudržitelná argumentace soudu prvního stupně, že žalovaný si může na částku vydělat i v budoucnu a že investoval 1 milion Kč do projektu, který neuspěl. Nešlo o odklání příjmů, ale špatný ekonomický odhad. Dále žalovaný nesouhlasil se zamítnutím své vzájemné žaloby, neboť „vzájemný zápočet“ protiprávních kroků obou stran sporu je nezákonný. Došlo sice k významné satisfakci svépomocí, pokud jde o jiné aktivity žalobce a osob jemu blízkých, podřízených, spolupracujících či pečujících, nicméně samotný výrok, uplatněný vzájemnou žalobou, do této kategorie nespadá. Šlo o zásah větší intenzity, než byl zásah žalovaného, neboť se jednalo o promyšlenou sprostou nadávku, sloužící pouze urážce žalovaného, a je namístě, aby i žalobce obdržel zpětnou vazbu ohledně svého jednání.

10. Odvoláním žalovaný napadl i výrok o nákladech řízení, neboť výsledek sporu měl být jiný a nebyl zohledněn provedený „zápočet“ ani fakt, že žalobce uplatnil zjevně excesivní výši nároku 5 milionů Kč a úspěšný byl jen v 5% z ní. Žalovanému měl být vrácen i zbytek složené zálohy, protože provedený důkaz, na který byla složena, neodpovídal návrhu žalovaného.
11. Žalobce v rámci vyjádření k odvolání žalovaného poukázal na fakt, že důkazní povinnost a důkazní břemeno ohledně pravdivosti žalovaným zveřejněných informací je jednoznačně na straně žalovaného. Žalovaný tvrdil, že má předmětné informace od vysoce důvěryhodného zdroje a ověřil si je též u vysoce důvěryhodného zdroje, ale tyto zdroje odmítl blíže specifikovat či rozkrýt, což bylo vědomou procesní volbou žalovaného a na možné důsledky byl žalovaný soudem prvního stupně několikrát upozorněn. Žalovaný svou procesní obranou konstruuje zcela absurdní situaci, kdy zveřejní nepravdivou informaci, sdělí, že ji měl z důvěryhodných zdrojů, které nemůže odhalit, a dožaduje se, aby difamovaná osoba informace vyvrátila, navíc způsobem, který prohloubí zásah do jejích základních práv. K posouzení zdravotního stavu žalobce ke dni 7. 11. 2017 soud prvního stupně ustanovil znalce k podání ústního znaleckého posudku, a to přes nesouhlas žalobce, a k důkazu provedl znalecký posudek z trestního řízení i výslech znalce. Zkoumání zdravotního stavu žalobce, činěné po více než roce a půl od předmětného data nebo kdykoli později, by nemohlo mít relevanci na zjištění zdravotního stavu žalobce přede dnem a ke dni 7. 11. 2017. Žalovaný tedy nebyl v řízení nijak procesně poškozen, naopak cokoli, co by šlo nad rámec takového znaleckého zkoumání a výslechu znalce, by zakládalo porušení rovnosti zbraní účastníků řízení. Dle nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 212/07 (správně ovšem sp. zn. I. ÚS 2121/07 – pozn. odvolacího soudu) bylo přípustné, aby znalcem dle § 127 o.s.ř. byl ustanoven ten, kdo již podal znalecký posudek v trestním řízení. Znalecký posudek i výslech znalce měly ve vztahu k předmětu řízení jednoznačnou vypovídací hodnotu a znalec měl (i po svém vyžádání) k dispozici veškeré podklady k přijetí jednoznačného závěru. Soud tak beze zbytku vyčerpал důkazní návrh žalovaného znaleckým posudkem i výslechem znalce. Procesní obrana žalovaného je založena na ničím nepodloženém tvrzení o manipulaci se zdravotními dokumenty.
12. Žalovaný se k odvolání žalobce písemně nevyjádřil.
13. Krajský soud v Brně jako soud odvolací (§ 10 o.s.ř.) po zjištění, že odvolání obou účastníků řízení byla podána k tomu oprávněnými subjekty (§ 201 o.s.ř.), směřují proti rozhodnutí, proti němuž jsou přípustná (§ 201, § 202 *a contr.* o.s.ř.), a byla podána včas (§ 204 odst. 1 o.s.ř.), v souladu s ustanovením § 212 a § 212a odst. 1 o.s.ř. přezkoumal rozhodnutí soudu prvního stupně a řízení mu předcházející i nad rámec odvolacích důvodů, a dospěl k závěru, že v meritu věci jsou obě odvolání neopodstatněná.
14. Odvolací soud konstatuje, že soud prvního stupně řízení nezatížil procesními vadami, které by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a svůj rozsahem a především kvalitou značně nadstandardní rozsudek v meritu věci založil (ve vztahu k žalobou uplatněnému předmětu řízení) na dostatečně zjištěném skutkovém stavu, skutkově i právně pečlivě a přiléhavě vyhodnoceném. Primárně lze proto odvolacím soudem na komplexní odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně odkázat s tím, že některé dílčí modifikace budou odvolacím soudem ještě zmíněny. Naopak ve vztahu ke vzájemné žalobě žalovaného odvolací soud nesouhlasí se závěrem soudu prvního stupně, že k neoprávněnému zásahu žalobce nedošlo, přičemž rozhodnutí soudu prvního stupně je v tomto rozsahu i vnitřně rozporné. Nicméně ve výsledku je zamítnutí vzájemné žaloby soudem prvního stupně věcně správné z jiných uvedených důvodů.
15. Nutno předeslat, že v důsledku nepodání odvolání žalovaným nabytí právní moci I. výrok rozsudku soudu prvního stupně, ukládající žalovanému povinnost zaslat žalobci omluvný dopis za újmu na důstojnosti, vážnosti, cti a soukromí žalobce způsobenou zveřejněním předmětných nepravdivých informací, jakož i II. výrok rozsudku soudu prvního stupně v rozsahu relativní satisfakce 50 000 Kč. Tyto pravomocné výroky jsou proto závazné nejen pro účastníky řízení (§ 159a odst. 1 o.s.ř.),

nýbrž i pro odvolací soud (§ 159a odst. 4 o.s.ř., ve smyslu § 211 o.s.ř. však toliko přiměřeně). Prejudiciální otázka existence neoprávněného zásahu žalovaného je tak již rozhodnuta pravomocným výrokem soudu prvního stupně a musely by být dány pádné a přesvědčivé argumenty k odlišnému posouzení této prejudiciální otázky odvolacím soudem. Lze odkázat na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2006, sp. zn. 33 Odo 1031/2005, dle kterého pro soudy je výrok pravomocného rozsudku v jiných než statusových věcech závazný potud, pokud posuzuje jako předběžnou otázku mezi účastníky právní vztahy, které byly pravomocně vyřešeny soudním rozhodnutím. Nejvyšší soud vysvětlil v rozsudku ze dne 11. 6. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1454/2009, že ustanovení § 135 odst. 2 o.s.ř. je třeba v případě, že půjde o rozhodnutí soudu, vykládat v souvislosti s ustanovením § 159a o.s.ř. a že posouzení předběžné otázky jiným soudem je tudíž pro soud závazné tehdy, když byla tato předběžná otázka řešena ve výroku rozhodnutí. Tyto závěry jsou souladné i s judikaturou Ústavního soudu, který považuje z hlediska právní jistoty za zásadně nežádoucí, aby soudy při opakovaném posuzování týchž předběžných otázek ve věcech týchž účastníků dospívaly k rozdílným závěrům, avšak tuto eventualitu *a priori* nevylučuje za předpokladu, že jsou rozdílné závěry řádně odůvodněny (srov. nálezy ze dne 10. 7. 2008, sp. zn. II. ÚS 2742/07; shodně viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2014, sp. zn. 25 Cdo 1037/2014). Žádné pádné a přesvědčivé důvody pro odklon od již pravomocného posouzení prejudiciální otázky existence neoprávněného zásahu žalovaného do práva na ochranu osobnosti žalobce, učiněného soudem prvního stupně, odvolací soud neshledal, jak bude níže podrobně odůvodněno.

16. Právo na ochranu osobnosti (§ 81 a násl. o. z.) nestojí v právním řádu demokratického právního státu osamoceně a musí být proto posuzováno v souvislosti se svou funkcí ve společnosti. V souladu se zásadou proporcionality musí být v rovnováze s dalšími základními právy a chráněnými hodnotami. Svoboda projevu zahrnuje i povinnosti a odpovědnost dle čl. 10 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (součástí našeho právního řádu dle čl. 10 Ústavy České republiky). Lze ji proto omezit zákonem, *inter alia*, jde-li o omezení v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých (čl. 17 odst. 4 Listiny základních práv a svobod), resp. ochrany pověsti nebo práv jiných (čl. 10 odst. 2 Úmluvy).
17. Podstatou posuzovaného problému je v obecné rovině střet svobody projevu žalovaného s právem na ochranu osobnosti žalobce. Toto všeobecné osobnostní právo náleží každému člověku a má svůj ústavní předobraz v čl. 10 odst. 1 Listiny (ochrana lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a jména), respektive čl. 10 odst. 2 Listiny (ochrana soukromého a rodinného života). V zákonné rovině jsou dílčí osobnostní atributy proti neoprávněným zásahům, které spočívají v porušení či jen ohrožení (dotčení) osobnosti, zákonem chráněny v ustanovení § 81 a násl. o. z. Při existenci neoprávněného zásahu (dotčení osobnosti) zákon garantuje dotčenému člověku zdržovací (negatorní) a odstraňovací (restituční) nároky dle § 82 odst. 1 o. z., v návaznosti na oblast civilního deliktního práva pak rovněž nároky satisfakční [zejména § 2894 odst. 2, § 2910 (první skutková podstata), § 2911, § 2951 odst. 2, § 2956 a případně podle okolností § 2957 o. z.].
18. V demokratickém právním státě, založeném na účtě k právům a svobodám člověka a občana, nestojí žádné z těchto práv *a priori* výše než druhé. Právo na ochranu osobnosti musí být, jak již uvedeno, posuzováno v souvislosti se svou funkcí ve společnosti a v souladu se zásadou proporcionality musí být v rovnováze s dalšími základními právy a svobodami i chráněnými hodnotami. K této problematice se již opakovaně vyjádřil Ústavní soud (z mnoha např. nálezy Ústavního soudu ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97; či ze dne 4. 4. 2005, sp. zn. IV. ÚS 146/04), když dovodil, že při střetu práva na informace a jejich šíření s právem na ochranu osobnosti, tedy základních práv stojících na stejné úrovni (čl. 17 odst. 1 Listiny a čl. 10 odst. 1 Listiny), je především věcí obecných soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého případu zvážily, zda jednomu právu nebyla nedůvodně dána přednost před právem druhým.

19. V evropském právním kontextu mají i osoby veřejného zájmu garantovanou ochranu soukromí, toto jejich právo však nicméně není v lidskoprávním významu absolutní (neomezitelné) a může podle okolností proporcionálně **ustoupit veřejnému zájmu** na zveřejnění (obecně jinak chráněných) údajů soukromého charakteru, mají-li tyto informace potenciál přispívat k diskusi o otázkách veřejného zájmu [srov. např. rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věci *von Hannover proti Německu (1)* ze dne 24. 6. 2004, stížnost č. 59320/00; ve věci *von Hannover proti Německu (2)* ze dne 7. 2. 2012, stížnost č. 40660/08; ve věci *von Hannover proti Německu (3)* ze dne 19. 9. 2013, stížnost č. 8772/10; ve věci *Rádio Twist proti Slovensku* ze dne 19. 12. 2006, stížnost č. 62202/00]. Stejný přístup platí také pro imanentní součást práva na soukromí v podobě údajů o zdravotním stavu osoby veřejného zájmu (viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Éditions Plon proti Francii* ze dne 18. 5. 2004, stížnost č. 58148/00, zmíněný i soudem prvního stupně a odlišující se zde zčásti toliko akcentem na jistou dočasnou ochranu piety zemřelého francouzského prezidenta Miterranda, přičemž ochrana posmrtné piety není v nyní posuzované věci vůbec ve hře). Jak současně také správně nastínil již soud prvního stupně, rovněž z judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že skutečnosti týkající se osobního soukromí mohou být u osob veřejného zájmu věci veřejného zájmu, mají-li význam pro hodnocení schopností a způsobilosti vykonávat veřejnou činnost (rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3063/2009; ze dne 21. 11. 2018, sp. zn. 30 Cdo 439/2018). To koresponduje také názorům zdejší právní doktríny, dle nichž je u osob veřejně známých vždy nutné zvážit, zda poskytování informací je ve veřejném zájmu či nikoli a zda zdravotní stav může nebo bude mít vliv na výkon jejich veřejné činnosti (Šustek, P., Holčápek, T. a kol. Zdravotnické právo, Praha, Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 148). I obecně platí, že vstup do politiky znamená konkludentní souhlas s větší mírou zveřejňování informací o své osobě, a to nejen informací pozitivních (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 11. 2004, sp. zn. 30 Cdo 923/2004). Toto nazírání není důsledkem jakési „degradace“ ochrany osobnostních práv politika, ale je přirozeným důsledkem jeho rozhodnutí vystavit se kontrole jak ze strany svých voličů či členů stejné politické strany, tak, a to zejména, ze strany politické opozice, novinářů i všech občanů (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 11/04).
20. Právní přípustnost zveřejnění informací o zdravotním stavu prezidenta republiky či poslze opětovného kandidáta na tuto funkci (jako osoby veřejného zájmu *par excellence*) tudíž nelze *a priori* vylučovat, neboť veřejný zájem na zveřejnění informací o zdravotním stavu může podle okolností proporcionálně převážit nad soukromým zájmem na ochraně soukromí, má-li tento zdravotní stav potenciál negativně ovlivnit náročný výkon vrcholné veřejné funkce, na jejíž řádný chod jsou ostatně vynakládány nemalé veřejné finanční prostředky.
21. Podmínkou právní přípustnosti zveřejnění informací charakteru skutkových tvrzení o zdravotním stavu osoby veřejného zájmu je ovšem zásadně pravdivost těchto informací, respektive to, aby celkové vyznění informací odpovídalo skutečnosti. U **nepravdivých skutkových tvrzení** o zdravotním stavu osoby veřejného zájmu nelze proporcionální poměrování (vyvažování) kolidujících práv a zájmů vůbec provádět a zásadně jde o neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti. U veřejně činné osoby se totiž vyšší míra tolerance při posouzení skutkových tvrzení a hodnotících soudů uplatněných při kritice související s veřejnou činností, kterou taková osoba vykonává, zpravidla nevztahuje na nepravdivé skutkové údaje o veřejně činné osobě (např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1174/2007). Každé zveřejnění nepravdivého údaje sice nemusí automaticky znamenat neoprávněný zásah do osobnostních práv, takový zásah je však dán tehdy, jestliže (1) existuje mezi zásahem a porušením osobnostní sféry příčinná souvislost a (2) tento zásah v konkrétním případě přesáhl určitou přípustnou intenzitu takovou mírou, kterou již v demokratické společnosti tolerovat nelze (srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. I. ÚS 156/99). Zmíněné teze pak *a fortiori* platí právě i pro nepravdivé údaje o soukromí osoby veřejného zájmu, které je obecně chráněno nesouměřitelně více, než je tomu u její činnosti veřejné. Jak uvedl již soud prvního stupně, není ve veřejném zájmu šířit nepravdy

ohledně zdravotního stavu prezidenta republiky a současně kandidáta na funkci budoucího prezidenta republiky. Veřejný zájem zde nemůže spočívat ve lži.

22. Je faktem, že žalobce sám vyvolal opodstatněný zájem veřejnosti o svůj zdravotní stav nejen vlastním veřejným vystupováním, které v tomto směru vzbuzovalo silné obavy veřejnosti (viz i řada soudem prvního stupně k této otázce provedených důkazů z veřejně dostupných zdrojů), ale rovněž svými kontroverzními výroky na dané téma (typu - již ve smyslu § 121 o.s.ř. notoricky známého - výroku o vyléčení cukrovky požíváním sladkých jídel). V souladu s výše uvedeným by však ani takto povzbuzovaný veřejný zájem nemohl legitimizovat zveřejnění nepravdivých skutkových tvrzení o zdravotním stavu žalobce, zasahujících svým důsledkem nezanedbatelně do jeho osobnostní sféry, pokud by případně tyto nepravdivé informace nebyly opřeny o důvěryhodný zdroj, který by vylučoval zavinění původce výroků.
23. Vzhledem k subjektivní odpovědnosti původce výroků za převzaté informace (odpovědnosti za presumované zavinění) dle § 2910 (první skutkové podstaty) a § 2911 ve spojení s § 2894 odst. 2 (větou druhou) o. z. by totiž (vedle varianty dle odst. 19-20 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu) nebyla civilní delikt ní odpovědnost původce zásahu dána také v důsledku **vyloučení zavinění původce zásahu při převzetí informací z důvěryhodného zdroje** (alespoň dvou zdrojů nebo zdroje autoritativního). V rámci civilního delikt ní práva zastává potřebu takového přístupu i komentářová literatura (*Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol.* Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 142, marg. č. 81-63), poukazující v dané souvislosti na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Bladet Tromsø a Stensaaas proti Norsku* ze dne 20. 5. 1999, stížnost č. 21980/93, či na nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2015, sp. zn. II. ÚS 2296/14. Jak k tomu vyplývá rovněž z nálezů Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 577/13, odst. 37, jestliže projevem došlo ke konstatování faktu, pak jeho prokázání tím, kdo projev učinil, je třeba považovat za ústavní standard. V této souvislosti je třeba zejména zkoumat, zda ten, kdo tuto (difamující) informaci zveřejnil, (1) prokázal rozumné důvody, na jejichž základě se spoléhal na její pravdivost, (2) podnikl dostupné kroky k ověření pravdivosti takové informace, a to v míře a intenzitě, v níž bylo ověření informace přístupné a definitivní (včetně případného dotazu u osoby, které se informace týká, jejíž stanovisko by v takovém případě mělo být rovněž zveřejněno), a (3) byl v dobré víře, a tudíž neměl důvod nevěřit, že informace není pravdivá (blíže nález sp. zn. I. ÚS 453/03; srov. též rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 17. 12. 2004 ve věci stížnosti č. 49017/99, *Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku*, bod 78). Jsou-li tyto podmínky splněny, pak **ani případná dodatečně zjištěná nepravdivost této informace nebude sama o sobě znamenat nepřipustnost zásahu do práva na ochranu osobnosti**.
24. Odvolací soud ve vztahu ke druhé podmínce zdůrazňuje, že ověření informace u dotčené osoby nebude vždy nutné, např. bude-li marnost takového počínání zřejmá již *prima facie* (jako v tomto případě), neboť pak se již materiálně vzato nemůže objektivně jednat o přiměřené dostupné kroky k ověření informace. Fakt, že oslovení dotčené osoby nemusí být vždy nutné, stvrzuje právě i zmíněný nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03 [shodně viz *Amicus Curiae Opinion* Benátské Komise ze dne 17. 3. 2004, CDL-AD(2004)011], týkající se ostatně žalobce osobně jako původce neoprávněného zásahu do práva na ochranu osobnosti novináře I. B.. V dílčím závěru, že bylo objektivně možné ověření informací žalovaným u žalobce, nemůže odvolací soud rozumně souhlasit s názorem soudu prvního stupně, neboť je evidentní, že takové počínání by bylo předem odsouzeno k nezdaru a setkalo by se v nejlepším případě jen s mlčením. Pro tento závěr lze poukázat i na obecně známou kauzu problémů, spojených se zveřejněním informací o platech zaměstnanců Kanceláře prezidenta republiky, přičemž v nyní posuzované věci byla ve hře otázka kvalitativně ještě naprosto nesouměřitelná. V právním řádu nadto neexistuje

právní povinnost osoby veřejně činné aktivně veřejnosti zpřístupňovat (a to ani ve veřejném zájmu) údaje o jejím zdravotním stavu.

25. Dle Ústavního soudu v rovině ústavněprávní platí, že v právu na spravedlivý proces obsažená zásada rovnosti zbraní v civilním řízení obecně zahrnuje též rovnost břemen, která jsou na účastníky řízení kladena (a která nesmí být nepřiměřená), a že v opačném případě nelze řízení jako celek považovat za spravedlivé (viz např. nálezy ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 37/04, odst. 64; či nálezy ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. IV. ÚS 14/17, odst. 39, 40). Obdobně Evropský soud pro lidská práva v rozsudku ve věci *Metalco Bt. proti Maďarsku* ze dne 1. 2. 2011, stížnost č. 34976/05, bod 24, uvedl, že uložení nesplnitelného důkazního břemene na jednu stranu civilního sporu bylo porušením zásady rovnosti zbraní. Právo na rovnost účastníků řízení vyžaduje, aby důkazní břemeno kladené na jednoho účastníka řízení nebylo nepřiměřené, což vychází z požadavku na dosažení spravedlivé rovnováhy mezi stranami sporu.
26. Pro účely spravedlivé rovnováhy a přiměřenosti procesních povinností i břemen nelze přehlížet, že žalovaný sám se dobrovolně připravil o hypotetické prokázání toho, že při zveřejnění sporných informací vycházel v dobré víře z věrohodného zdroje, což by (jak v odst. 23 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu uvedeno) vyloučilo zavinění původce zásahu a tedy i jeho právní odpovědnost za civilní delikt zásahu do práva na ochranu osobnosti. Pokud se však žalovaný rozhodl nesdělít údajný zdroj svých informací, byl nucen prokazovat pravdivost zveřejněných informací a **strpět přitom současně procesní omezení** stanovená v zákonné procesní rovině v § 124 o.s.ř., ukládajícím ve vztahu ke zdravotnímu stavu žalobce, že dokazování je třeba provádět tak, aby byla šetřena zákonem stanovená nebo státem uznávaná povinnost mlčenlivosti, tedy **s respektem k požadavku proporcionality dokazování**.
27. Soud prvního stupně si byl požadavku proporcionality dokazování velmi dobře vědom a mimořádně podrobně i nadstandardně kvalitně své procesní úvahy v tomto směru vtělil již do vyčerpávajícího odůvodnění usnesení o ustanovení znalce ze dne 18. 10. 2019, č. j. 47 C 253/2017-277. Odvolací soud tedy pro stručnost na toto odůvodnění primárně odkazuje, považuje však za potřebné upřesnit některé aspekty a vypořádat se i s podstatou odvolací argumentace žalovaného.
28. Odvolací soud pokládá za obecně nepřiměřené a neakceptovatelné, aby kdokoli o druhém zveřejnil informace o zdravotním stavu, návazně se zaštitil právem na ochranu údajného zdroje takových informací a snažil se o přístup k chráněným informacím osoby zásahem dotčené až v občanském soudním řízení samotném (cestou důkazních návrhů na zjištění a zhodnocení zdravotního stavu osoby zásahem dotčené, v daném případě návrhy na obstarání zdravotnické dokumentace soudem, výslech lékařů a znalecký posudek spojený s vyšetřením osoby zásahem dotčené). Ani speciálně ve vztahu k osobám veřejného zájmu nelze rozumně připustit nepřiměřené řešení, dle kterého by případný zájem veřejnosti na informacích o jejich zdravotním stavu měl být realizován formou soukromého procesního zájmu protistrany v občanském soudním řízení, tedy zjišťováním a hodnocením zdravotního stavu zásahem dotčené osoby veřejného zájmu teprve až v řízení před soudem. Účelem procesu dokazování není podpora veřejné diskuse o otázkách veřejného zájmu, a to tím spíše, může-li být (a v dané věci opravdu byla) veřejnost z této fáze jednání soudu prvního stupně v legitimním zájmu ochrany soukromí žalobce opodstatněně vyloučena dle § 116 odst. 2 o.s.ř. Veřejný zájem, kterému by ochrana soukromí osoby veřejného zájmu mohla (ve smyslu odst. 19-20 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu) proporcionalně ustoupit, se nadto týká pasivní tolerance osoby veřejného zájmu ke zveřejnění informací o jejím zdravotním stavu, nikoli její povinnosti v tomto směru aktivně konat. V právním řádu neexistuje právní povinnost osoby veřejně činné aktivně veřejnosti zpřístupňovat (a to ani ve veřejném zájmu, natož v soukromém zájmu původce zásahu) údaje o jejím zdravotním stavu, což je nutno respektovat i pro účely dokazování.

29. V daném procesním kontextu tudíž **soukromý procesní zájem žalovaného nelze zaměňovat za zájem veřejný** a nelze argumentovat ani nepřiměřeným důkazním břemenem žalovaného, neboť vznik a rozsah konkrétního procesního důkazního břemene je plně přičitatelný pouze rozhodnutí žalovaného samotného nevyužít (ke kolidující ochraně soukromí žalobce) šetrnější procesní prostředek ochrany svých vlastních práv (srov. odst. 23 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu). K tomuto šetrnějšímu prostředku ostatně pro žalovaného předvídatelně opakovaně směřoval i soud prvního stupně svými procesními výzvami dle § 118a odst. 1 a 3 o.s.ř. k doplnění tvrzení a navržení důkazů ke specifikaci informačních zdrojů žalovaným, a to včetně poučení o procesních následcích nesplnění výzev (srov. usnesení soudu prvního stupně ze dne 13. 5. 2019, č. j. 47 C 253/2017-201, a protokol z jednání ze dne 22. 6. 2020, č. l. 381 *verte* spisu). Pro účely testu proporcionality jako standardní ústavněprávní metody řešení kolize mezi základními právy již přímo dle skutkové verze žalovaného existoval šetrnější prostředek k ochraně práv žalovaného (v podobě tvrzení a prokázání údajného zdroje informací jako věrohodného, tedy vylučujícího odpovědnost žalovaného) a rozhodl-li se žalovaný tento šetrnější prostředek v řízení nevyužít, nemůže jeho procesní postup pro účely intenzivnějších zásahů do soukromí žalobce projít druhým krokem testu proporcionality (nelze mu ani z ústavněprávního hlediska poskytovat procesní ochranu). Opačný přístup k těmto otázkám by výrazným způsobem snižoval úroveň ochrany soukromí, dával prostor pro zneužití procesních práv (§ 2 *in fine*, § 6 *in fine* o.s.ř.) a vysílal neakceptovatelný informační signál, že prostředkem k získání informací o zdravotním stavu osoby veřejného zájmu je pouhé zveřejnění jakýchkoli informací o jejím zdravotním stavu, spojené s návazným důkazním návrhem původce zásahu na zjištění a zhodnocení zdravotního stavu této osoby (formou návrhů na obstarání zdravotnické dokumentace soudem, výslech lékařů a znalecký posudek spojený s vyšetřením osoby zásahem dotčené), bude-li se dotčená osoba proti zásahu bránit řádným chodem práva (podáním žaloby na ochranu osobnosti). Meritorní rozhodnutí soudu prvního stupně není nadto na otázce neunesení důkazního břemene žalovaným vůbec postaveno a nejde zde o stav skutkové nejistoty - stav *non liquet* (viz skutkový závěr v odst. 53 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, a probovaný v odst. 45 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu).
30. Argumentovat nelze ani tím, že by mělo dojít k obrácení procesního důkazního břemene o zdravotním stavu žalobce z žalovaného na žalobce v důsledku skutečnosti, že žalobce nedal pro účely dokazování souhlas k zásahu do svého soukromí. Konstrukce obrácení důkazního břemene je totiž chápána jako důsledek zaviněného porušení procesní povinnosti procesní stranou buď formou úmyslného zmaření důkazu nebo formou zmaření důkazu z nedbalosti a dále v případě hrubého porušení povinností povolání nebo v případě porušení bezpečnostních předpisů (srov. *Macur, J.* Důkazní břemeno v civilním soudním řízení. Masarykova univerzita v Brně, 1995, s. 20-22). Vzhledem k výše uvedené skutečnosti, že vznik a rozsah konkrétního procesního důkazního břemene je plně přičitatelný pouze rozhodnutí žalovaného samotného nevyužít (ke kolidující ochraně soukromí žalobce) šetrnější procesní prostředek ochrany svých vlastních práv, nelze intenzivnější zásahy do soukromí žalobce v tomto řízení jakkoli legitimizovat (procesní postup žalovaného neprojde v kolizi s právem žalobce na ochranu soukromí druhým krokem testu proporcionality) a žalobce tak nepřímou procesně nutit ke svolení k intenzivnějšímu zásahu do jeho soukromí. Není možné, aby byl žalobce pod záminkou absolutního zachování procesních práv žalovaného nucen ke svolení k intenzivnějšímu zásahu do svého soukromí (srov. náleží Ústavního soudu ze dne ze dne 6. 9. 2007, sp. zn. II. ÚS 377/04, *mutatis mutandis*). V právním řádu neexistuje právní povinnost osoby veřejně činné aktivně veřejnosti zpřístupňovat (a to ani ve veřejném zájmu, natož v soukromém zájmu původce zásahu) údaje o jejím zdravotním stavu, což je nutno respektovat i pro účely dokazování. Procesní následky rozhodnutí žalovaného je v řízení nutno spravedlivě přičítat pouze jemu a z výše uvedených výzev soudu prvního stupně byly předvídatelné. Režim § 124 o.s.ř. nelze obcházet a institut obrácení důkazního břemene nemůže sloužit jako prostředek disproporčního využití či dokonce zneužití (§ 2 *in fine*, § 6 *in fine* o.s.ř.) k tíži osoby

zásahem dotčené. Ve věci ostatně, jak již uvedeno, nejde o stav skutkové nejistoty (stav *non liquet*), který by bylo třeba řešit dle pravidel o důkazním břemeni, nýbrž o skutkové zjištění opaku tvrzení žalovaného, jak i soud prvního stupně správně skutkově uzavřel (viz skutkový závěr v odst. 53 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, aprobovaný v odst. 45 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu).

31. Nutno proto ve vztahu k procesním postupům a návrhům žalovaného proporcionálně respektovat procesní omezení daná kolidujícím právem žalobce na soukromí, k čemuž lze odvolacím soudem přiměřeně poukázat také na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Regner proti České republice* ze dne 26. 11. 2015, stížnost č. 35289/11. Evropský soud pro lidská práva v něm dospěl k závěru, že nedošlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy, tedy práva na spravedlivý proces, za situace, kdy se stěžovatel nemohl seznámit s důkazem kvalifikovaným jako utajovaná informace, ze kterého soudy vycházely, a v důsledku toho nemohl zpochybnit správnost informací použitých proti němu. Evropský soud pro lidská práva dospěl k závěru, že rozhodovací proces naplnil požadavky kontradiktornosti řízení a rovnosti zbraní a obsahoval záruky způsobilé chránit zájmy stěžovatele, neboť odmítnutí zpřístupnění informací bylo odůvodněno zájmem národní bezpečnosti a stěžovateli byla poskytnuta účast na rozhodovacím procesu, aniž by mu byly předmětné důkazy zpřístupněny. Tato východiska je nezbytné *mutatis mutandis* aplikovat rovněž zde, což odpovídá také faktu, že pro účely občanského soudního řízení spadají ve smyslu § 124 o.s.ř. utajované informace i informace o zdravotním stavu do společné kategorie spojené s nutností šetrného (a tím limitovaného) proporcionálního dokazování.
32. Také z hlediska judikatury Ústavního soudu k tomu odvolací soud obdobně poukazuje na nálezy Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2007, sp. zn. II. ÚS 377/04, ze kterého vyplývá, že s ohledem na specifika rozhodování ohledně utajovaných skutečností není možno vždy garantovat běžné procesní záruky spravedlivého procesu a jedná se o oblast připouštějící určitá omezení základních práv.
33. Předmětem tohoto řízení není spor mezi poskytovatelem zdravotních služeb (či jeho zaměstnancem) a pacientem nebo jinou osobou uplatňující práva na náhradu škody nebo ochranu osobnosti v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb. Zákonná licence jako právní důvod prolomení povinné mlčenlivosti bez souhlasu pacienta dle § 51 odst. 3 zákona č. 372/2011 Sb. (zákon o zdravotních službách) se proto neuplatní. Neuplatní se zde ve vztahu k osobě žalovaného ani konstrukce tzv. konkludentního souhlasu žalobce, dovozovaná v části odborné literatury, dle které souhlas nemusí být výslovný a podle okolností se má za to, že za souhlas lze pokládat například podání trestního oznámení, vyplývá-li souhlas zcela zřejmě z pacientova jednání, tedy je-li zřejmé, že trestní oznámení nemůže být prošetřeno bez posouzení konkrétních zdravotnických údajů (viz *Buriánek, J. Lékařské tajemství, zdravotnická dokumentace a související právní otázky*. Linde Praha, a.s., 2005, s. 15-16), což by se obdobně mělo týkat i civilní žaloby. Daná konstrukce souhlasu byla totiž dovozována v době před účinností výše zmíněné zákonné licence dle § 51 odst. 3 zákona o zdravotních službách a týkala se právě řízení vedených proti zaměstnancům poskytovatelů zdravotních služeb, beztak již se zdravotním stavem pacienta z vlastní činnosti seznámených (nikoli tedy třetích osob, které by teprve takto získávaly přístup k chráněným údajům, jako by tomu bylo v tomto případě). Platí zde i zásada *singularia non sunt extendenda*, dle níž při interpretaci a aplikaci práva má být obecně respektováno, že výjimka z pravidla musí být vykládána restriktivně tak, aby se výjimka nestala pravidlem (a pravidlem je zde souhlas písemný, který však nebyl udělen). Žalobci nadto nemuselo být při podání žaloby předem vůbec zjevné, že žalovaný nevyužije vůči soukromí žalobce šetrnější prostředek ochrany vlastních práv a nebude vést svou procesní obranu směrem k vyloučení vlastní odpovědnosti při převzetí informací z důvěryhodného zdroje, kterého se ostatně žalovaný při zveřejnění informací výslovně dovolával (tedy způsobem,

při kterém by posouzení konkrétních zdravotních údajů žalobce nebylo v řízení vůbec ve hře – srov. opět odst. 23 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu).

34. Odvolací soud poukazuje současně také na komentářovou literaturu k § 124 o.s.ř., dle které právní úprava zjišťování skutkového stavu v civilním řízení soudním usiluje o pravdivé a úplné objasnění skutkového stavu, avšak zároveň respektuje povinnost mlčenlivosti. Ke skutečnostem, které jsou předmětem mlčenlivosti, nelze provádět dokazování, pokud nedojde ke zproštění této povinnosti tím, v jehož zájmu je povinnost mlčenlivosti stanovena. Soud proto nemůže vyslyšet lékaře coby svědka k okolnostem, na něž se vztahuje lékařské tajemství, pokud pacient lékaře povinnosti mlčenlivosti nezprostil. Obdobně to platí i pro jiné důkazní prostředky. Poskytovatel zdravotních služeb a jeho zdravotničtí pracovníci jsou povinni zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb (včetně poskytování zdravotní dokumentace). Za porušení povinné mlčenlivosti se nepovažuje sdělování údajů nebo jiných skutečností, je-li poskytovatel zproštěn pacientem, popřípadě zákonným zástupcem pacienta, mlčenlivosti a sděluje-li údaje nebo tyto skutečnosti v rozsahu zproštění [§ 51 odst. 1 a 2 písm. b) zákona o zdravotních službách]. Nezproští-li tedy pacient lékaře mlčenlivosti, nemohou být předmětem dokazování žádné skutečnosti, o kterých se lékař při poskytování zdravotních služeb dozvěděl; k porušení této povinnosti viz I. ÚS 1939/13. Z toho platí výjimka v (odvolacím soudem již zmíněném a na posuzovanou věc nedopadajícím) § 51 odst. 3 zákona o zdravotních službách [viz *Lavický a kol.* Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, komentář k § 124 o.s.ř., body 1 a 12].
35. Ve zmíněném usnesení ze dne 23. 2. 2015, sp. zn. I. ÚS 1939/13, přisvědčil Ústavní soud námitce, že důkaz, v němž jsou obsaženy údaje o zdravotním stavu, poskytnutý zdravotnickým zařízením bez souhlasu pacienta, byl důkazem nepřijatelným, neboť zdravotnické zařízení podléhalo zákonem stanovené povinnosti mlčenlivosti a nebylo oprávněno bez souhlasu pacienta údaje o jeho zdravotním stavu poskytnout jiným osobám.
36. Soud prvního stupně zachoval požadavky proporcionality dokazování (§ 124 o.s.ř.) a spravedlivé rovnováhy, pokud za této situace za účelem odborného hodnocení skutečností z medicínského hlediska provedl důkaz dříve již vypracovaným znaleckým posudkem soudního znalce prof. MUDr. Pavla Šlumpy, Csc. (z oboru zdravotnictví se specializací na radiační a klinickou onkologii) a jeho doplněními z trestního řízení, vyjádřením znalce z nynějšího civilního řízení (viz protokol z jednání ze dne 22. 6. 2020, č. l. 381 spisu), a dále výslechem tohoto (soudem prvního stupně pro účely civilního řízení dle § 127 o.s.ř. ustanoveného) znalce (*Ibid.* a podrobně přepis zvukového záznamu na č. l. 396-404 spisu).
37. Osobou oprávněnou k přístupu ke zdravotnické dokumentaci žalobce je totiž na základě zákonné licence, obsažené v § 65 odst. 2 písm. i) zákona o zdravotních službách, právě příslušný soudní znalec v rozsahu nezbytném pro vypracování znaleckého posudku pro potřebu trestního řízení nebo pro řízení před soudem podle jiných právních předpisů (tedy i občanského soudního řízení). Žalovaný je však **neoprávněnou osobou**, která nemá a z výše podrobně uvedených důvodů nemůže mít zajištěn úplný a přímý přístup ke zdravotnické dokumentaci žalobce, což je nutno respektovat i pro účely dokazování. Z práva na svobodu projevu ani z procesních či jiných práv žalovaného nelze dovodit jeho právo na přímý přístup ke zdravotnické dokumentaci žalobce. Takové právo Listina ani podústavní právní předpisy (o.s.ř., zákon o zdravotních službách) nezaručují (srov. i nálezy Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2007, sp. zn. II. ÚS 377/04, *mutatis mutandis*). Z pohledu práva náleží lékařské tajemství, respektive povinná mlčenlivost zdravotnických pracovníků, do širšího kontextu ochrany soukromí pacienta a umožnění přístupu k dokumentaci nepovoláným osobám je totéž jako vyzrazení lékařského tajemství (viz *Buriánek, J., op. cit.*, s. 12). Skutečnost, že se k informacím shromažďovaným v jeho dokumentaci dostala neoprávněná osoba, by dokonce mohla být újmou, jejíž náhrady by se mohl

pacient po neoprávněné osobě domáhat (*Ibid.*, s. 178). V právním řádu neexistuje právní povinnost osoby veřejně činné aktivně veřejnosti zpřístupňovat (a to ani ve veřejném zájmu, natož v soukromém zájmu původce zásahu) údaje o jejím zdravotním stavu, což je nutno respektovat i pro účely dokazování.

38. Odvolací soud akcentuje, že nikoli žalovaný, nýbrž soud rozhoduje, které z navrhovaných důkazů provede (§ 120 odst. 1 o.s.ř.), a může rovněž provést i jiné než účastníky navrhované důkazy, jsou-li potřebné ke zjištění skutkového stavu a vyplývají-li z obsahu spisu (§ 120 odst. 2 věta první o.s.ř.). Soud prvního stupně si v rámci postupu dle § 120 odst. 1, 2 věty první o.s.ř. a s respektem k principu proporcionality dokazování (§ 124 o.s.ř.) počínal **z hlediska šetření podstaty kolidujících práv obou účastníků přiměřeně a současně i procesně správně**, přičemž jeho postup byl pro žalovaného předvídatelný a mimořádně podrobně zdůvodněný v usnesení o ustanovení znalce. Provedení důkazu znaleckým posudkem, vypracovaným soudním znalcem pro orgány činné v trestním řízení, je v občanském soudním řízení procesně přípustné, a to v souladu s § 125 o.s.ř. v režimu listinného důkazu dle § 129 o.s.ř. (k procesní přípustnosti takového důkazu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 347/2000). Nic samozřejmě nebrání tomu, aby jako znalec byl ustanoven ten, kdo již podal znalecký posudek v trestním řízení; naopak takový postup může být procesně ekonomický, neboť pak nebude vždy nutno ukládat vypracování nového písemného znaleckého posudku nebo jeho doplnění, ale postačí tuto osobu jako znalce vyslechnout (viz náleží Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 2121/07, s odkazem na *Fiala, J. in Rubeš, J., Handl, V.* Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. Praha: Panorama, 1985, s. 582, 592). Bylo proto v zájmu procesní hospodárnosti a šetření podstaty kolidujících práv procesně přípustné, aby zpracovatel posudku z trestního řízení byl ustanoven soudním znalcem v civilním řízení dle § 127 o.s.ř. a návazně byl jako ustanovený znalec vyslechnut bez nutnosti opětovného vypracování písemného znaleckého posudku v civilním řízení. K tomu odvolací soud pro stručnost a správnost opět odkazuje na komplexní odůvodnění usnesení soudu prvního stupně o ustanovení znalce ze dne 18. 10. 2019, č. j. 47 C 253/2017-277, včetně citované judikatury.
39. Tímto způsobem došlo k dostatečnému vyčerpání důkazních návrhů žalovaného, s nemožností jejichž provedení přímo dle (mylných a nepřiměřených) procesních představ žalovaného se soud prvního stupně náležitě vypořádal již v rozsáhlém usnesení o ustanovení znalce, na které v písemném vyhotovení rozsudku odkázal (odst. 47 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně), a dále stručněji i v odst. 166 odůvodnění rozsudku. Navrhne-li účastník občanského soudního řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, kterým by došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, soud takový **důkaz jako nepřipustný neprovede** (srov. i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/98, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 39/1999). Soud prvního stupně proto zcela opodstatněně neprovedl žalovaným navržené důkazy výslechem svědků z řad lékařů, kteří žalobci poskytovali zdravotní služby nebo nahlíželi do jeho zdravotnické dokumentace v souvislosti s výkonem povolání, tedy M.H., L.P., a M.K., jakož i žalovaným navržený důkaz zdravotnickou dokumentací žalobce. To soud prvního stupně již v usnesení o ustanovení znalce a stručněji i v odst. 166 odůvodnění rozsudku náležitě odůvodnil nejen tím, že navržení svědci nebyli zproštěni zákonné mlčenlivosti a žalobce nedal souhlas s použitím své zdravotnické dokumentace k důkazu [§ 124 o.s.ř., § 51 odst. 1, 2 písm. b) a odst. 5, § 65 odst. 1 písm. b), § 65 odst. 2 *a contrario* zákona o zdravotních službách], ale rovněž nepřipustností toho, aby soud čerpal odborné závěry z výpovědi svědků a zaměňoval svědecké výpovědi za znalecký důkaz (s poukazem na řadu citované judikatury, např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 347/2000).
40. Právě tak odvolací soud aprobuje jako správný závěr soudu prvního stupně o neopodstatněnosti námítky podjatosti znalce vznesené žalovaným a primárně pro daný účel odkazuje na odůvodnění

usnesení soudu prvního stupně ze dne 11. 12. 2019, č. j. 47 C 253/2017-328, učiněné přílehuvě v rámci subjektivního i objektivního testu hodnocení nestrannosti znalce. Odvolací soud doplňuje, že žalovaným zmiňovaný nález Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. I. ÚS 722/05, nejen, že dopadá na skutkově odlišnou situaci (jak již soud prvního stupně *distinguishing* v odst. 28 a 29 podrobně odůvodnil), ale byl veřejně hodnocen jednou z odborných autorit v oblasti ústavního práva (a dnešním ústavním soudcem) jako jisté vybočení Ústavního soudu v konkrétní věci, neboť ani u soudců není nic špatného (nic, co by zakládalo jejich podjatost), pokud se veřejně vyjádří k případu (viz *Šimíček, V.* Mlč, soudče! Jiné právo, publikováno dne 11. 5. 2007, veřejně dostupné z <https://jinepravo.blogspot.com/2007/05/ml-soude.html>). To srovnatelně platí i pro soudní znalce a je poněkud paradoxní, že žalovaný se ve vlastní prospěch velmi silně (a v posuzované věci zneužití svobody projevu značně problematicky) dovolává svobody svého projevu, avšak znalci možnost jakéhokoli veřejného projevu fakticky upírá. Tato možnost přitom i znalci v rámci čl. 17 odst. 1 Listiny náleží a přiměřeně omezena je v souladu s čl. 17 odst. 4 Listiny pro účely ochrany práv účastníků řízení zákonným limitem nezbytnosti zachování nestrannosti znalce, respektive obecně i zákonnou povinností mlčenlivosti znalce. Za konkrétní situace, kdy se informace o zpracovaném znaleckém posudku dostaly nikoli aktivitou znalce do veřejného prostoru a žily tam jako otázka veřejného zájmu svým vlastním životem, však již ohledně nich neplatila absolutně a bezvýjimečně povinná mlčenlivost znalce dle § 10a odst. 1 tehdy účinného zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, když navíc ani případné porušení této povinné mlčenlivosti by bez dalšího nemělo dopady do závěru o vyloučení znalce. *Mutatis mutandis* lze odkázat na závěry právní doktríny, činěné ohledně povinné lékařské mlčenlivosti i s poukazem na judikaturu zdejšího soudu (rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 3. 4. 2009, sp. zn. 24 C 58/2001), dle kterých v případě zveřejnění údajů se jedná již „o věc veřejnou“, u níž se nelze domáhat stejné míry ochrany jako u údajů, které zveřejněny nejsou, a veřejně známé informace tak nemohou být povinnou mlčenlivostí chráněny (viz *Šustek, P., Holčápek, T. a kol.* Zdravotnické právo, Praha, Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 148). Za situace, kdy se informace o zpracovaném znaleckém posudku dostaly nikoli aktivitou znalce do veřejného prostoru a žily tam jako otázka veřejného zájmu svým vlastním životem, nelze dovozovat podjatost znalce z toho, že informoval veřejnost o nepravdě o části znaleckého posudku prezentované v některých médiích. Způsob, jímž tak znalec učinil (tedy umírněně a věcně), soud prvního stupně adekvátně zhodnotil tak, že pochybnosti o podjatosti znalce nezakládá. Projev znalce byl oproti dezinterpretaci činěné v námitce žalovaného objektivně dalek toho, aby v něm znalec jakkoli „*suggestivně*“ hájil své závěry či vyjadřoval hodnotící postoje (loajální či naopak nepřátelské) k osobám a jednání účastníků řízení.

41. Odvolací soud dále akcentuje, že nikoli soud, nýbrž soudní znalec disponuje pro účely tohoto řízení odbornou erudicí k tomu, aby vyhodnotil, jaké odborné podklady pro své závěry potřebuje a jaké odborné závěry z těchto podkladů vyplývají. Nicméně pokud by opravdu platilo, že znalec měl podklady pouze od aparátu žalobce a stal se tak obětí manipulace ze strany jiných osob, pak proces utváření znaleckého posudku, včetně přípravy znaleckého zkoumání a opatřování podkladů pro znalce, by bylo nutno hodnotit jako insuficientní, a odborné závěry na takto chabém základě činěné by proto nemohly rozumně obstát. V řízení před soudem prvního stupně byl ovšem zjištěn pravý **opak této nepodložené hypotézy žalovaného**. Znalec totiž původně právě jen na základě počáteční nedostatečné zdravotnické dokumentaci své závěry formulovat odmítl. Měl ji proto posléze i přímo od poskytovatelů zdravotnických služeb a své odborné závěry činil až na tomto základě. Za dané situace lze odvolacím soudem ve shodě se soudem prvního stupně konstatovat, že možnost souběhu podvrhů zdravotnické dokumentace znalci je nereálná. Odvolací soud zdůrazňuje, že taková možnost by byla z logiky věci spojena nejen s nepodloženou spekulací o selhání znalce, ale nezbytně i s další nepodloženou spekulací o tom, že poskytovatelé zdravotních služeb se zpronevěřili svým povinnostem dle zákona o zdravotních službách, především povinnosti vést zdravotnickou dokumentaci žalobce průkazně a pravdivě (§ 54 odst. 2 zákona o zdravotních

službách). Námitky žalovaného proti procesu utváření znaleckého posudku, včetně přípravy znaleckého zkoumání a opatřování podkladů pro znalce, jsou tudíž jen ryze spekulativní a nedůvodné. Jestliže k procesu zajišťování podkladů pro vypracování znaleckého posudku a ke zdravotnické dokumentaci žalobce neměl přímý přístup žalovaný, jde z výše uvedených důvodů o logický důsledek rozhodnutí žalovaného samotného nesdělil údajný zdroj svých informací, být tak nucen prokazovat pravdivost zveřejněných informací a respektovat přitom současně meze toliko proporcionálního dokazování, šetrného i k soukromí žalobce. Ve smyslu § 124 o.s.ř., rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Regner proti České republice* ze dne 26. 11. 2015, stížnost č. 35289/11, a nálezu Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2007, sp. zn. II. ÚS 377/04 (*mutatis mutandis*), jde o **přiměřené omezení procesních práv žalovaného**, jež nejsou absolutní (neomezitelná) a jejichž limity vyplývají z kolidujícího práva na ochranu soukromí žalobce při proporcionálním zachování požadavků spravedlivého procesu. Znalec, jenž měl oproti žalovanému výše zmíněnou zákonnou licenci pro přístup k těmto údajům, činil své závěry po poučení o trestních následcích podání nepravdivého, hrubě zkresleného nebo neúplného znaleckého posudku anebo uvedení nepravdy o okolnosti, která má význam pro rozhodnutí, či zamlčení takové okolnosti (§ 346 trestního zákoníku), daném opakovaně policejním orgánem i soudem prvního stupně při ustanovení znalcem i před jeho výslechem. Své závěry proto znalec formuloval s plným vědomím trestních následků případných excesů.

42. Odvolací soud současně respektuje, že znalec měl dle svého odborného názoru nakonec veškeré podklady potřebné pro vypracování znaleckého posudku k dispozici a na jejich základě dospěl k jednoznačným odborným závěrům, vylučujícím pravdivost tvrzení žalovaného. Serióznost znaleckých závěrů podporuje, že původně znalec odmítl své závěry činit na základě nejprve toliko nedostatečné dokumentace, a posléze proto učinil nezbytné kroky k doplnění podkladů, potřebných pro učinění odborných závěrů. V rámci nálezu jsou uvedeny naměřené laboratorní hodnoty nádorových markerů i výsledky CT a MR vyšetření, které neprokazují podezření na karcinom; na jejich základě je pak znalcem činěn jednoznačný odborný závěr o vyloučení pokročilého nádorového onemocnění žalobce (tedy s přítomností vzdálených metastáz, jak bylo žalovaným tvrzeno) či zvýšeného rizika nedagnostikovaného zhoubného onemocnění v rozhodné době. Stejně závěry shodně vyplývají z výslechu znalce před soudem prvního stupně, dle kterého u žalobce nebyl nalezen a diagnostikován zhoubný nádor ani indicie k němu.
43. Jak již uvedeno, pokud k procesu zajišťování podkladů pro vypracování znaleckého posudku a ke zdravotnické dokumentaci žalobce neměl přímý přístup žalovaný, jde o logický důsledek rozhodnutí žalovaného samotného a o přiměřené omezení jeho procesních práv, jež nejsou absolutní (neomezitelná) a jejichž limity vyplývají z kolidujícího práva na ochranu soukromí žalobce při proporcionálním zachování požadavků spravedlivého procesu. Žalovanému byla soudem prvního stupně poskytnuta adekvátní účast na řízení, včetně procesního prostoru pro kladení dotazů na znalce, který však využil nikoli k relevantnímu zpochybnění nálezu či použité metodologie, nýbrž toliko velmi svérázným způsobem (kladením dotazů typu, zda znalec někdy viděl vystupovat žalobce v televizi, a jak na něj jeho vzhled působil). Žalovaný naopak nikterak nevyužil toho, pokud znalec před soudem prvního stupně uvedl, že nosič se všemi vyšetřeními má u sebe a může je kdykoli ukázat.
44. Jde zde o odborné závěry soudního znalce, u něhož nejsou žádné důvody ke zpochybnění vysoké odborné kvalifikace, neboť se jedná o profesora medicíny a přednostu kliniky radiační onkologie v Masarykově onkologickém ústavu, který se onkologií zabývá skoro 30 let a soudním znalcem je od roku 2008, s bohatou znaleckou a publikační činností. Rozumné pochybnosti nejsou ani ohledně jeho nestrannosti, k čemuž odvolací soud odkazuje na odůvodnění usnesení soudu prvního stupně ze dne 11. 12. 2019, č. j. 47 C 253/2017-328, a na odst. 40 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu. Znalec se k věci dostal na základě opatření policie, nikoli žádosti žalobce či jeho

aparátu. Závěry znalce nejsou tendenční a jejich serióznost podporuje, že původně znalec odmítl své závěry činit na základě nejprve toliko nedostatečné dokumentace, a posléze proto učinil nezbytné kroky k doplnění podkladů, potřebných pro učinění odborných závěrů. Jejich správnost byla před soudem prvního stupně přesvědčivě stvrzena i výslechem soudního znalce. Předmětem zkoumání znalce pochopitelně nemohl být vzhledem k obsahu žalovaných výroků zdravotní stav žalobce v době probíhajícího soudního řízení, nýbrž skutečnost, zda žalobce v době zveřejnění předmětných informací o svém zdravotním stavu žalovaným, respektive již i zhruba tři týdny předtím („*svoji diagnózu zná už cca 3 týdny*“), opravdu trpěl danou onkologickou diagnózou. Jak i znalec před soudem prvního stupně logicky uvedl, jestli má posuzovat stav pacienta k 7. 11. 2017, tak pozdější vyšetření postrádá smysl. Požadavek žalovaného na znalecké vyšetření žalobce v průběhu řízení byl proto nezpůsobilý objasnit předmět řízení k rozhodnému datu a nadto byl výše uvedenou optikou i nepřiměřený. Vypovídací hodnota podkladů ze zdravotnické dokumentace z rozhodného období i z období předcházejícího je zde určující a dle soudního znalce je z odborného hlediska plně dostačující.

45. Odborným hodnocením, soudním znalcem na tomto základě učiněným, byla existence pokročilého nádorového onemocnění žalobce (tedy s přítomností vzdálených metastáz, jak bylo žalovaným tvrzeno) či zvýšeného rizika nediagnostikovaného zhoubného onemocnění v rozhodné době vyloučena. U žalobce nebyl k rozhodnému datu nalezen a diagnostikován zhoubný nádor ani indicie k němu, z čehož vyplývá **nepravdivost skutkových tvrzení žalovaného**. Ve věci tak nejde o stav skutkové nejistoty (stav *non liquet*), který by bylo třeba řešit dle pravidel o důkazním břemenu, nýbrž o skutkové zjištění opaku tvrzení žalovaného, jak i soud prvního stupně správně skutkově uzavřel. Správnost závěru je ostatně dnes již stvrzena *prima facie* (žalobce žije).
46. Ohledně **hodnocení povahy a závažnosti výroků** žalovaný ve svém odvolání zcela přehlíží, že jím zveřejněné informace neměly v naprosto převažující a určující části charakter hodnotících úsudků, požívajících obecně oproti tvrzení faktů mnohem silnější ústavněprávní ochrany. Nelze zde proto vůbec argumentovat případem posouzení jednoho konkrétního hodnotícího úsudku (jedná se o kauzu P.U. vs. R.V.; odmítavé usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4324/2009). Nadto ani ohledně hodnotících úsudků není situace natolik simplicítní, jak se žalovaný ve svém odvolání snaží naznačit. Hodnotové soudy totiž nejsou zcela nenapadnutelné a přiměřenost zásahu do osobnostních práv u nich závisí na existenci dostatečného faktického podkladu pro napadené prohlášení, protože i hodnotový soud bez jakéhokoli faktického podkladu může být přehnaný (např. náleží Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03). Presumpcí dovolené kritiky (presumpcí ústavní konformity) je chráněn toliko hodnotící úsudek, nikoli tvrzení faktů, která v míře, v níž sloužila za základ kritiky, musí naopak důkazně prokazovat kritik sám (např. náleží Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05; rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 17. 12. 2004 ve věci *Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku*, stížnost č. 49017/99).
47. V posuzovaném případě však v naprosto převažující a určující části žalovaným zveřejněného textu vůbec nešlo o otázku (byť nepodložených) úsudků žalovaného, nýbrž právě o tvrzení faktů (*statements of facts*) v podobě nepravdivých skutkových tvrzení, s ohledem na předmět sdělení značně výbušných a objektivně způsobilých nepříznivě se dotknout osobnostní sféry žalobce. Učiněná kategorizace se týká (pro celkové vyznění a posouzení textu) **determinujících nepravdivých skutkových tvrzení**, že žalobce má rakovinu, metastáze na více místech, svoji diagnózu zná už cca 3 týdny a léčbu odmítl. Toliko právní charakter údaje o prognóze 3-7 měsíců může být diskutabilní, avšak zcela bez vlivu na výsledek řízení. Může se totiž jednat o prezentaci nepravdivé reality získané od údajného zdroje (jak jej posoudil soud prvního stupně), ale současně jej lze hodnotit jako (byť údajně převzatý) odhadující úsudek (predikci), který však vzhledem k uvedenému nemá žádný

reálný skutkový základ v deklarované diagnóze a jako takový je (optikou judikatury v předešlém odstavci uvedené) rovněž právně nepřipustný.

48. Důstojnost, čest, vážnost i soukromí žalobce jsou proti zásahům formou nepravdivých informací o jeho zdravotním stavu neoddiskutovatelně chráněny bez ohledu na jeho postavení osoby veřejného zájmu *par excellence*. Jak již uvedeno, u veřejně činné osoby se vyšší míra tolerance při posouzení skutkových tvrzení a hodnotících soudů nevztahuje na nepravdivé skutkové údaje o veřejně činné osobě. Každé zveřejnění nepravdivého údaje sice nemusí automaticky znamenat neoprávněný zásah do osobnostních práv, takový zásah je však dán tehdy, jestliže (1) existuje mezi zásahem a porušením osobnostní sféry příčinná souvislost a (2) tento zásah v konkrétním případě přesáhl určitou přípustnou intenzitu takovou mírou, kterou již v demokratické společnosti tolerovat nelze (srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. I. ÚS 156/99). Je naprosto nemístnou bagatelizací a dezinterpretací intenzity zásahu žalovaným, že sama informace, dle níž je někdo nemocen rakovinou, nikoho nedifamuje. Při hodnocení projevů zasahujících do práva na ochranu osobnosti totiž tradičně platí nutnost jejich kontextuálního posouzení, části projevu nelze posuzovat izolovaně a důležité je celkové vyznění informace. Jak vyplývá již z *Vážný* 4215 tr., mohou slova nebo věty, jež o sobě nejsou urážlivé, hledíc k souvislosti s obsahem a smyslem celé zprávy zakládati nejtěžší a nejcitelnější urážky. Je třeba hodnotit celý projev a nelze posuzovat toliko jednotlivý vytržený výrok nebo větu (viz i náleží Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03).
49. Patří k obecným východiskům práva na ochranu osobnosti (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2019, sp. zn. 25 Cdo 3423/2018), že ke vzniku občanskoprávní povinnosti odčinit nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti člověka musí být splněna podmínka existence zásahu objektivně způsobitelného vyvolat nemajetkovou újmu spočívajícího buď v porušení, nebo ohrožení osobnosti člověka v jeho fyzické či morální integritě. Zásah musí být neoprávněný (protiprávní) a musí být zjištěna existence příčinné souvislosti mezi takovým zásahem a dotčením osobnostní sféry člověka (obdobně viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2018, sp. zn. 30 Cdo 439/2018).
50. Pro tyto účely je nepřehlédnutelné, že zveřejněný nepravdivý text žalovaného v rozhodné době excesivně zneužil citlivou (a před nepravdivými informacemi i v případě osoby veřejného zájmu právem na soukromí chráněnou) otázku zdraví žalobce. Učinil tak v kontextu silných veřejných pochybností panujících nad otázkou zdraví žalobce, což v případě nepravdivé informace neoprávněný zásah prohlubovalo. Žalovaný vytvářel **chiméru brzké smrti žalobce** na zhoubnou chorobu, čímž neoprávněně zasáhl nejen do soukromí žalobce, nýbrž i do jeho elementární lidské důstojnosti. Žalovaný neoprávněně vystavil žalobci, o jehož zdraví panovaly silné veřejné pochybnosti, v podstatě jakési nepodložené „*lživé parte v předstihu*“. Celkovým vyzněním nepravdivý text žalovaného vytvářel nejen zmíněný klamný dojem brzkého skonu žalobce v řádu několika málo měsíců, nýbrž v dalším zcela rozhodném kontextu oznámení opětovné kandidatury žalobce na funkci prezidenta republiky i klamný dojem toho, že žalobce (jenž měl svou údajnou zhoubnou diagnózu sám již znát) se dopouští bezohledného, nečestného a nezodpovědného jednání (v principu zavrženíhodného **plánovaného podvodu na své případné voliče**), kandiduje-li opětovně na vrcholnou veřejnou funkci a zatajuje-li přitom veřejnosti, že již po několika málo měsících má následovat jeho (žalovaným nepodloženě predikovaná) brzká smrt. Tím žalovaný neoprávněně zasáhl také do cti a vážnosti žalobce zpochybněním jeho mravní integrity.
51. Jednalo se tedy o neoprávněný zásah žalovaného do práva na ochranu osobnosti žalobce, neboť šlo o jednání žalovaného směřující proti osobní i mravní integritě žalobce, které nepravdivě zneužilo citlivou otázku zdravotního stavu žalobce a bylo objektivně způsobilé snížit jeho důstojnost, čest a vážnost, jakož i ohrozit jeho postavení a uplatnění ve společnosti. Mezi neoprávněným zásahem žalovaného a porušením osobnostní sféry žalobce (v rovině jeho důstojnosti, cti, vážnosti i soukromí)

pak existuje zřetelná příčinná souvislost a tento zásah neoddiskutovatelně přesáhl přípustnou intenzitu takovou mírou, kterou již v demokratické společnosti nelze tolerovat. Z hlediska základu existence neoprávněného zásahu do práva na ochranu osobnosti (jako toliko ohrožovacího civilního deliktu) je nepodstatné, že k relevantnímu odrazení voličů žalobce od jejich volby nakonec v důsledku žalovaným zveřejněného nepravdivého textu reálně nedošlo; absence takové újmy ve vztahu k postavení a uplatnění žalobce ve společnosti hraje zásadní roli až pro účely stanovení výše zadostiučinění (viz odst. 62 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu).

52. Oproti nedbalosti, u níž je *ex lege* dána vyvratitelná domněnka její existence dle § 2911 ve spojení s § 2894 odst. 2 (větou druhou) o. z., se úmysl nepresumuje a musí být prokázán poškozeným. Závěr o úmyslném zavinění musí být vždy prokázán výsledky dokazování a musí z nich logicky vyplynout. Okolnosti subjektivního charakteru lze zpravidla dokazovat jen nepřímou, a to z okolností objektivní povahy, ze kterých se dá podle zásad správného myšlení usuzovat na vnitřní vztah škůdce k porušení nebo ohrožení zájmů poškozeného. Při cíleném neprokázání zdroje informací žalovaným a s ohledem na v řízení prokázanou nepravdivost informace o onkologické diagnóze žalobce nelze dojít k jinému závěru, než ke kterému správně dospěl soud prvního stupně, tedy že šlo o **vědomou lež žalovaného**. Z vědomého zveřejnění lži o žalobci, s ohledem na její výbušnost objektivně způsobilé negativně zasáhnout do osobnostní sféry žalobce, lze nepochybně učinit logický závěr o kvalifikovaném vyšším stupni zavinění v podobě úmyslu žalovaného. V posuzované věci tak závěr o úmyslném zavinění žalovaného odpovídá řádně soudem prvního stupně zjištěnému skutkovému stavu i zásadě jeho volného hodnocení (§ 132 o.s.ř.), činěného dle pravidel logiky a oprostěného od nepodložených presumpcí. Žalovanému muselo být zjevné, že zveřejnění takto výbušných informací bude široce medializováno bez ohledu na počet sledovatelů jeho otevřeného facebookového profilu a je objektivně způsobilé negativně zasáhnout do osobnostní sféry žalobce. Široká medializace natolik výbušných informací musela být pro žalovaného v době zveřejnění informací plně předvídatelná a je mu tak jako předvídatelný následek jeho jednání právně přičitatelná.
53. Za uvedené situace není dán žádný pádný a přesvědčivý důvod k odklonu od pravomocného posouzení prejudiciální otázky existence úmyslného neoprávněného zásahu žalovaného do práva na ochranu osobnosti žalobce dle § 81 a násl. o. z., učiněného soudem prvního stupně. *In concreto* byla v posuzované věci neoprávněným způsobem žalovaným úmyslně zasažena dílčí osobnostní práva žalobce na důstojnost, vážnost, čest a soukromí, chráněná v zákonné rovině již dle generální klauzule obsažené v § 81 odst. 2 o. z. (soukromí dále i dle § 86, § 90 o. z.). Došlo tudíž ke vzniku civilní delikt ní odpovědnosti žalovaného za zaviněný zásah do absolutního (v soukromoprávním významu) práva poškozeného dle § 2910 o. z. (první skutkové podstaty). Žalovanému vznikla ve smyslu § 2956 o. z. povinnost odčinit žalobci nemajetkovou újmu a je tak dán prostor zabývat se tím, jaký **způsob a výše přiměřeného zadostiučinění** žalobci vůči žalovanému dle § 2951 odst. 2 a § 2957 o. z. náleží (přičemž morální satisfakce formou soukromé omluvy a relutární satisfakce v částce 50 000 Kč již byly žalobci soudem prvního stupně pravomocně přiznány a nejsou tedy předmětem odvolacího řízení).
54. Zadostiučinění v penězích představuje institut, který nelze používat k vyvažování a zmírňování jen běžné či krátkodobě působící nemajetkové újmy na osobnosti fyzické osoby. Nezbytnou podmínkou pro přiznání peněžitého zadostiučinění podle § 2951 odst. 2 o. z. je, že se poskytnutí žádné formy morálního zadostiučinění nejeví s ohledem na okolnosti případu postačujícím (tzv. princip subsidiarity finanční satisfakce). Subsidiarita finanční satisfakce byla dána i dle dřívějšího § 13 odst. 2 obč. zák. a současný o. z. na ní nemění ničeho. Platí, že nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním, které musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění nemajetkové újmy (§ 2951 odst. 2 o. z.). Primárně se tudíž i nadále zkoumá, zda postačuje morální satisfakce (respektive jiný způsob satisfakce), a peněžité

satisfakce má až subsidiární povahu, byť je v daném ustanovení zmíněna jako první (shodně Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část. § 2055-3014. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1684, marg. č. 2951 28; Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 3113, marg. č. 2957 1; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2020, sp. zn. 25 Cdo 167/2019).

55. Stanovení adekvátní náhrady imateriální újmy („*vyčíslení nevyčísitelného*“) je z logiky věci otázkou soudcovské úvahy (§ 136 o.s.ř.), nikoli exaktní matematiky. Jak vyplývá z nálezu Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3122/15, při odčinění imateriální újmy pojmově nelze rozhodovat na základě určitých tabulkově předvídaných bodových počtů, nýbrž výhradně vycházejí z dokazování a s náležitým zřetelem k okolnostem konkrétní věci. Právě tak z nálezu Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 2706/19, vyplývá, že je sice pochopitelné, že Nejvyšší soud ve snaze o sjednocení judikatury zavádí (míněno pro účely § 2958 či § 2959 o. z.) metodiky pro výpočet odčinění nemajetkové újmy, podle Ústavního soudu tím však částečně *"jde proti"* filozofii soukromoprávní úpravy účinné od 1. 1. 2014, tj. (v této souvislosti) oprostít soudní rozhodování od předem daných postupů, algoritmů, tabulek, násobků či jiných výpočtů - tak, aby nezávislý soudce v konkrétní souzené kauze při rozhodnutí pečlivě a s citem pro věc zhodnotil její individuální okolnosti a provedené důkazy podle zásady volného hodnocení (§ 132 o.s.ř.) a *"neopísal metodiky"* či *"nedoplňoval vzorce"*.
56. Ač se určení výše tohoto zadostiučinění stává předmětem volného uvážení soudu, musí soud v každém jednotlivém případě vycházet z úplného skutkového stavu a v tomto rámci se opírat o zcela konkrétní a přezkoumatelná hlediska (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2003, sp. zn. 30 Cdo 2005/2003). Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 7. 10. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4431/2007, uveřejněného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 98/2010, zadostiučinění v penězích plní především satisfakční funkci, i když úlohu preventivního významu zákonu odpovídajícího a spravedlivého zadostiučinění nelze vylučovat. Vlastní zásah je nutno hodnotit vždy objektivně s přihlédnutím ke konkrétní situaci, za které k neoprávněnému zásahu došlo (tzv. **konkrétní uplatnění objektivního kritéria**), jakož i k osobě postižené fyzické osoby (tzv. **diferencované uplatnění objektivního kritéria**). V rozsudku ze dne 29. 6. 2000, sp. zn. 30 Cdo 427/2000, uveřejněném v časopise Soudní rozhledy 3/2003 pod č. 35, Nejvyšší soud judikoval, že právní úprava nestanoví meze zadostiučinění za neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti formou náhrady nemajetkové újmy v penězích; soudy proto musí v každém jednotlivém případě vycházet z dostatečně zjištěného skutkového stavu a v tomto rámci se opírat o zcela konkrétní a přezkoumatelná hlediska vztahující se ke zjištěné míře zásahu do osobnostních práv postižené osoby. Pro určení výše přiměřeného zadostiučinění v penězích jsou relevantní kritéria posouzení míry závažnosti vzniklé nemajetkové újmy a zvážení okolností, za kterých k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo. Jde nejen o okolnosti na straně samotného původce zásahu, ale i na straně dotčené fyzické osoby.
57. Stanovení formy nebo výše přiměřeného zadostiučinění je především úkolem soudu prvního stupně, přezkum úvah tohoto soudu úkolem soudu odvolacího a přípustnost dovolání nemůže založit pouhý nesouhlas s formou nebo výší usuzovaného zadostiučinění s výjimkou zcela zjevné nepřiměřenosti (z mnoha např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2016, sp. zn. 30 Cdo 665/2016; či ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. 30 Cdo 2322/2017).
58. Odvolací soud souhlasí se soudem prvního stupně v tom, že ve smyslu § 2951 odst. 2 a § 2957 o. z. je opodstatněné přiznat žalobci nejen morální satisfakci v podobě písemné osobní omluvy žalovaného (jak již byla tato forma satisfakce žalobci soudem prvního stupně pravomocně přiznána a jako taková není předmětem odvolacího řízení), nýbrž právě i satisfakci reletární. Odvolací soud aprobejuje i soudem prvního stupně přiznanou výši této satisfakce (z níž je odvoláními účastníků napadena jen část přesahující již pravomocných 50 000 Kč), stanovenou

v rámci volné úvahy soudu prvního stupně (§ 136 o.s.ř.) a zohledňující adekvátně nejen charakter a intenzitu žalovaného zásahu a vzniklé imateriální újmy, včetně okolností zvláštního zřetele hodných dle § 2957 o. z., nýbrž současně (pro účely nemožnosti přiznání satisfakce vyšší) i jiné formy zmírnění a odčinění způsobené újmy, k nimž již v posuzované věci nepochybně došlo.

59. Relace finančních satisfakcí se v případech závažnějších neoprávněných zásahů do práva na ochranu osobnosti nepohybují v řádu desetitisíců, jak se žalovaný snaží odvolacímu soudu účelově naznačit, ani několika milionů, které požaduje naopak žalobce, nýbrž v šestimístných cifrách; v případě nejcitelnějších (především bulvárních) zásahů pak zcela výjimečně oscilují až kolem jednoho milionu korun (srov. např. kauzu M.V. proti Ringier Axel Springer CZ, a. s.; usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. II. ÚS 1879/11, ve znění opravného usnesení ze dne 23. 2. 2012). Právě ve věcech ochrany osobnosti politiků je možno zmínit např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 2. 2009, sp. zn. 1 Co 444/2008, ve věci D.R. proti M.M. za veřejnou dehonestaci spojenou s veřejným fyzickým útokem, přiznávající satisfakci ve výši 100 000 Kč (veřejně dostupné z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3219/2009), či rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. 6. 1999, sp. zn. 1 Co 249/98, přiznávající za komerční zásah do osobnostních práv V.H. a D.H. finanční satisfakce v částkách 250 000 Kč každému z nich (veřejně dostupné z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2304/99). Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 8. 2019, č. j. 3 Co 105/2018-328, přiznávající 4 miliony korun D.H., již neexistuje, neboť byl v mezidobí Nejvyšším soudem pro nepřiměřenou výši satisfakce zrušen rozsudkem ze dne 16. 12. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1004/2020.
60. Soudem prvního stupně přiznaná výše satisfakce řádově **do těchto relací plně zapadá** a zohledňuje adekvátně nejen charakter a intenzitu žalovaného zásahu a vzniklé imateriální újmy, včetně okolností zvláštního zřetele hodných dle § 2957 o. z., nýbrž současně (pro účely nemožnosti přiznání satisfakce vyšší) také jiné formy zmírnění a odčinění způsobené újmy, k nimž v posuzované věci nepochybně došlo (k tomu viz odst. 75-78 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu). Při zohlednění předestřených relevantních skutečností nelze volnou úvahou (§ 136 o.s.ř.) soudu prvního stupně stanovenou částku 250 000 Kč považovat ze strany odvolacího soudu za jakkoli nepřiměřenou.
61. Charakter a intenzita zásahu byly již zhodnoceny v odst. 46-52 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu, na což lze pro stručnost odkázat, a význam okolností zřetele hodných dle § 2957 o. z. bude odvolacím soudem zmíněn v odst. 67-74.
62. Jde-li o otázku žalobci vzniklé nemajetkové újmy, pak společenský status žalobce zůstal fakticky zachován, a proto v rovině postavení a uplatnění žalobce ve společnosti došlo k újmě pouze v rovině ohrožení osobnosti žalobce. Žalobci vznikla **přechodná několikaměsíční morální újma** na jeho osobnostní integritě. Tato morální újma byla již z časového hlediska **rámcově limitována** žalovaným predikovaným horizontem brzkého skonu žalobce, na druhou stranu však byla z hlediska výše uvedeného konkrétního uplatnění objektivního kritéria zesílena tím, že zásah byl učiněn v kontextu silných veřejných pochybností panujících nad otázkou zdraví žalobce a v kontextu oznámení opětovné kandidatury žalobce na funkci prezidenta republiky. Právě výsledek prezidentských voleb, konaných hned v lednu 2018, ovšem napovídá, že v rámci společnosti zásah nevyvolal pochybnosti svým dopadem převládající. Po uplynutí žalovaným predikovaného horizontu brzkého skonu žalobce pak již muselo být (a to i přes rozporuplné chování žalovaného) rovněž té části veřejnosti, která mohla být z hlediska pravdivosti informací na pochybách, stále více a více zřejmé, že predikce žalovaného zůstane nenaplněna a byla tudíž od počátku založena na nepravdivých informacích.
63. Ve hře zde není ochrana důstojnosti veřejné funkce, zastávané také v době neoprávněného zásahu žalobcem, před *laesio maiestatis*, neboť předmětem řízení je ochrana osobnosti žalobce jako člověka, nadaného přirozenými právy. Přirozenými osobnostními právy nemohou být taková práva, která

člověk nabývá teprve v průběhu života (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2008, sp. zn. 30 Cdo 2095/2008).

64. V lidské důstojnosti jsou si **všichni lidé rovni**, jak vyplývá již z čl. 1 Listiny základních práv a svobod, čemuž logicky odpovídá závěr, že žalobci nemůže náležet jakkoli modifikovaná míra ochrany tohoto osobnostního atributu. Lidskou důstojnost lze chápat jako jednu ze základních přirozených hodnot každé lidské osobnosti, vyjadřující nezbytnost zachování elementární úcty ke každému člověku bez ohledu jeho původ či postavení [shodně *Lavický, P. a kol.* Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 412, marg. č. 81 16]. Důstojnost mají všichni lidé stejnou nezávisle na svém postavení ve společnosti, získaných titulech atd. (viz *Knap, K. a kol.* Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 126 a 308).
65. Čest a vážnost člověka jsou imanentními atributy práva na ochranu osobnosti, nikoli atributy politickými či dokonce mocenskými. Jejich synonymy proto nejsou otázky popularity či voličské podpory politika (ovlivněné celou řadou naprosto nesouvisejících aspektů), tradiční důvěry české veřejnosti v prezidentský majestát (jehož ochrana před *laesio maiestatis* není v řízení o ochranu osobnosti vůbec ve hře) ani jeho faktické politické moci. Lze připomenout známý Machiavelliho výrok, dle kterého to není titul, co dává člověku čest, nýbrž je to člověk, který dodává čest titulu. Ve shodě s tím rovněž Ústavní soud parafrázoval, že veřejná funkce zde není od toho, aby z ní politik čerpal svoji důvěryhodnost (náleze ze dne 12. 1. 2021, sp. zn. I. ÚS 4293/18, odst. 23).
66. Jak již v odst. 19 naznačeno, politici jako osoby veřejného zájmu jsou obecně povinni tolerovat širší okruh zásahů do svých osobnostních práv než běžní lidé. Jejich odolnost vůči zásahům do cti a vážnosti, případně i důstojnosti a soukromí, je tak již řadou těchto praktických zkušeností posílena a v jejich důsledku by měla být oproti běžným lidem silnější i tam, kde již byla hranice přípustné tolerance protiprávně překročena. Tato **specifická míra potřebné odolnosti politiků vůči morální újmě** je ostatně bohatě vyvážena mocenskými, finančními a sociálními profity z jejich postavení ve společnosti vyplývajících, kterých se naopak běžnému člověku nedostává. Jde o projev nezbytné výdrže a zocelení politiků ohledně morální újmy, které jsou získávány praktickou zkušeností z veřejných arén a jejichž legitimní potřeba právně vyplývá z principu subsidiarity zásahů veřejné moci do projevů týkajících se osobnostních práv *public figures* (k tomuto ústavně aprobovanému principu subsidiarity srov. např. náleze Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03). Svou morální újmu by měly veřejné osobnosti primárně řešit věcným oponováním ve veřejné diskusi, kam mají oproti běžným občanům přístup, a na soudy se s žalobami na ochranu osobnosti obracet jen zdrženlivě, tedy tam, kde již byla přípustná míra tolerance překročena (jako je tomu ovšem právě v nyní posuzovaném případě). Specifickou míru potřebné odolnosti vůči morální újmě, danou nepochybně u žalobce jako mnohaletého zkušeného politika, zastávajícího dlouhodobě vrcholné veřejné funkce, je proto nutno v rámci výše uvedeného diferencovaného uplatnění objektivního kritéria reflektovat i pro účely stanovení peněžité satisfakce. V rámci daného kritéria současně nelze zcela přehlížet ani jisté **kontroverze s osobností** žalobce spjaté. Odvolací soud nežije ve „*slonovinové věži*“ a je mu tudíž jako notorieta (§ 121 o.s.ř.) známo, že žalobce sám občas nešetří nepravdivými výpady zasahujícími do osobnostních práv druhých ani užíváním vulgarit ve veřejném prostoru (viz i odst. 90 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu). Tyto skutečnosti požadovanému extrémnímu rozsahu ochrany před morální újmu nijak neprospívají, neboť dle soudní praxe **determinují v rámci diferencovaného uplatnění objektivního kritéria míru ochrany osobnosti člověka** (srov. např. názory obou vrchních soudů dle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2171/2012, a dle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3219/2009; viz i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3703/2019,

dle kterého judikatura dává prostor k zohlednění pověsti dotčené osoby). Rovněž dle Ústavního soudu vypovídá užití vulgárních a urážlivých výrazů především o autorovi samotném a činí veřejnou debatu bezobsažnou (usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. I. ÚS 1041/17). Vymykalo by se obecnému vnímání spravedlnosti v demokratickém právním státě, aby bez ohledu na hledisko diferencovaného uplatnění objektivního kritéria byla v posuzované věci přiznána abnormálně vysoká míra náhrady morální újmy.

67. V souladu s právním názorem soudu prvního stupně je i odvolacímu soudu zřejmé, že ve věci jsou dány **okolnosti zvláštního zřetele hodné** dle § 2957 o. z. v podobě úmyslného způsobení újmy škůdcem a násobení účinků zásahu uváděním ve veřejnou známost. Na druhou stranu ovšem nelze v rámci vyváženosti odvolacím soudem přehlížet ani soudem prvního stupně také správně zohledněný fakt, že **již nepochybně došlo k částečnému zmírnění imateriální újmy žalobce** při jejím vzniku i v jejím průběhu, a to celou řadou forem (k tomu viz odst. 75-78 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu).
68. Z hlediska dikce i účelu § 2957 o. z. je plně postačující dovození kvalifikovaného vyššího stupně škůdcova zavinění v podobě úmyslného způsobení újmy škůdcem. Oproti nedbalosti, u níž je *ex lege* dána vyvratitelná domněnka její existence dle § 2911 ve spojení s § 2894 odst. 2 (větou druhou) o. z., se úmysl nepresumuje a musí být prokázán poškozeným. Závěr o úmyslném zavinění musí být vždy prokázán výsledky dokazování a musí z nich logicky vyplynout. Okolnosti subjektivního charakteru lze zpravidla dokazovat jen nepřímou, a to z okolností objektivní povahy, ze kterých se dá podle zásad správného myšlení usuzovat na vnitřní vztah škůdce k porušení nebo ohrožení zájmů poškozeného. Při cíleném neprokázání zdroje informací žalovaným a s ohledem na v řízení prokázanou nepravdivost informace o onkologické diagnóze žalobce pak nelze dojít k jinému závěru, než ke kterému správně dospěl soud prvního stupně, tedy že šlo o vědomou lež žalovaného. Z vědomého zveřejnění lži o žalobci, s ohledem na její výbušnost objektivně způsobitelné negativně zasáhnout do osobnostní sféry žalobce, lze pro účely § 2957 o. z. nepochybně učinit logický závěr o kvalifikovaném vyšším stupni zavinění v podobě úmyslu žalovaného. V posuzované věci tak závěr o úmyslném zavinění žalovaného odpovídá řádně soudem prvního stupně zjištěnému skutkovému stavu i zásadě jeho volného hodnocení (§ 132 o.s.ř.), činěného dle pravidel logiky a oproštěného od nepodložených presumpcí. Žalovanému muselo být zjevné, že zveřejnění takto výbušných informací bude široce medializováno bez ohledu na počet sledovatelů jeho otevřeného facebookového profilu a je objektivně způsobitelné negativně zasáhnout do osobnostní sféry žalobce. Široká medializace natolik výbušných informací musela být pro žalovaného v době zveřejnění informací plně předvídatelná a je mu tak jako předvídatelný následek jeho jednání právně přičitatelná.
69. Soudem prvního stupně správně dovozené úmyslné způsobení újmy žalovaným musí být jako okolnost zvláštního zřetele hodná odčiněno, právě tak musí být odčiněna další soudem prvního stupně řádně zjištěná okolnost zvláštního zřetele hodná (§ 2957 o. z.) v podobě zmíněného násobení účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost. Soud prvního stupně v tomto směru obě řádně učiněná zjištění ohledně okolností zvláštního zřetele hodných pro účely stanovení způsobu a výše satisfakce adekvátně zohlednil (odst. 97-103 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně).
70. Žalobcem v odvolání akcentované postoje žalovaného v průběhu řízení nelze naopak za okolnost zvláštního zřetele hodnou ani za prohlubování újmy žalobce považovat, neboť jde o neutrální výkon procesních práv žalovaného (srov. obdobně např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1402/2015). Byly ostatně soudem prvního stupně i odvolacím soudem přiměřeně a spravedlivě zohledněny již pro účely proporcionality dokazování.
71. Na soudem prvního stupně učiněném závěru o zavinění žalovaného ve formě úmyslu nemůže nic změnit ani žalobcem v odvolání napadaná formulace soudu prvního stupně o „*přínejmenším*“

srozumění žalovaného s porušením nebo ohrožením osobnostních hodnot žalobce. Kategorizace formy úmyslu na přímou a nepřímou je totiž důležitá především pro účely trestního práva, kde bylo již opakovaně judikováno, že závěry týkající se formy zavinění nelze činit tímto způsobem, je třeba zjistit jen jednu formu zavinění a závěr o alternativním vztahu k zamýšlenému následku je nepřípustný (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 1968, sp. zn. 8 Tz 122/68, publikovaný pod č. 19/1969 Sb. rozh. tr.; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2001, sp. zn. 5 Tz 225/2001; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2019, sp. zn. 5 Tdo 1405/2018). Tento přístup sdílí i komentářová literatura k trestnímu zákoníku [viz Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. Obecná část (§ 1-139). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 220, marg. č. 15 5] s tím, že nelze dojít k závěru o alternativním vztahu pachatele k zamýšlenému následku a forma zavinění musí být vždy přesně zjištěna, a to popř. i při použití zásady *in dubio pro reo*. Ani v trestní praxi ovšem není tento přístup respektován zcela konstantně a důsledně, a to ani Nejvyšším soudem (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2020, sp. zn. 8 Tdo 266/2020, odst. 33).

72. Z hlediska § 2957 o. z. je však postačující dovození jakéhokoli kvalifikovaného vyššího stupně škůdce zavinění v podobě úmyslu škůdce, což odpovídá nejen dikci daného ustanovení, ale také i jeho účelu, který v soukromém právu primárně nespočívá v potrestání původce zásahu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2020, 25 Cdo 27/2020, odst. 26). Pro aplikaci § 2957 o. z. není ani třeba, aby měl úmysl škůdce intenzitu tzv. obmyslu, neboť *dolus coloratus* má v civilním právu své místo až např. při náhradě ceny zvláštní oblíbenosti dle § 2969 odst. 2 o. z. či při náhradě nemajetkové újmy dle § 2971 o. z. I pokud by však oproti názoru odvolacího soudu měla být pro účely § 2957 o. z. opravdu dána potřeba bližší kategorizace úmyslu, pak ani případný kategorický závěr o úmyslu žalovaného formou přímého úmyslu či dokonce obmyslu by nemohl vést k plauzibilnímu odklonu od soudem prvního stupně přiznané výše satisfakce. Daná skutečnost by totiž i tak byla ve prospěch závěru o adekvátnosti přiznané výše satisfakce vyvážena jinými skutečnostmi, především tím, že již nepochybně došlo k částečnému zmírnění újmy žalobce při jejím vzniku i v jejím průběhu, včetně faktu, že oproti názoru soudu prvního stupně došlo k neoprávněnému zásahu do práva na ochranu osobnosti rovněž ze strany žalobce vůči žalovanému (viz odst. 82-96 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu). Lze pro tento účel zmínit i (soudem prvního stupně pochopitelně ještě nezohledněnou) skutečnost, že efekt morální satisfakce, získané žalobcem v tomto řízení, byl akcentován faktem, že pro žalobce v podstatě věci příznivý rozsudek soudu prvního stupně, přiznávající mu pravomocně i omluvu žalovaného, byl spjat se značnou celostátní publicitou úspěchu žalobce (§ 121 o.s.ř.), což efekt morální satisfakce pro žalobce v konečném důsledku nepřehlédnutelně zesílilo a absenci potřeby vyšší částky relativní satisfakce utvrdilo (odst. 78 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu). I zde je také možno odkázat na význam diferencovaného uplatnění objektivního kritéria (odst. 66 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu).

73. Je zřejmé, že **smyslem** preventivně-sankční funkce finanční satisfakce je potřeba odradit původce neoprávněného zásahu od podobných neoprávněných zásahů tam, kde je dána hrozba jejich opakování v budoucnu (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1231/2011; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3352/2012), a taková potřeba je v posuzované věci (nejen) přiznanou částkou peněžitého zadostiučinění dostatečně naplněna. Pro tyto účely z ničeho nevyplývá, že by žalovaný mohl být pro osobnostní práva žalobce do budoucna reálnou hrozbou ani to, že by měl finanční prospěch z újmy způsobené žalobci, tím méně že by jeho podnikání bylo založeno na úmyslných závažných zásazích do základních práv. Není tak dána potřeba, naznačená např. německým Spolkovým soudním dvorem v rozsudku ve věci *Caroline von Monaco I* ze dne 15. 11. 1994, BGHZ 128, 1, dle níž zisk, o který škůdce usiloval a kterého dosáhl svým deliktním jednáním, musí být zahrnut do kalkulace peněžité kompenzace. Pokud je komerčně zneužívána slavná osobnost, částka peněžité kompenzace musí být vskutku odstrašující (k tomu srov. velmi

obdobně i nálezu Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09, v kauze bulvárního zásahu do práva na ochranu osobnosti M.V., a zdroje tam uvedeně). V posuzované věci není tudíž přítomna potřeba čelit sociálně patologickému nebezpečí ekonomizace výnosů a nákladů protiprávních jednání.

74. Nelze přehlížet ani to, že soudem prvního stupně uložené povinnosti k zaslání omluvy a částečně i k zaplacení peněžité satisfakce žalovaný dobrovolně přijal, nenapadl je odvoláním a dle shodných skutkových tvrzení účastníků je již i splnil. Nyní je mu odvolacím soudem potvrzována povinnost k zaplacení zbytku peněžité satisfakce v celkové částce čtvrt milionu korun a současně je ukládána povinnost k vysoké náhradě nákladů řízení v částce zhruba osmdesát tisíc korun. Je přitom pouze věcí žalovaného, nikoli věcí soudů v tomto řízení či žalobce, zda si prostředky k úhradě zajistí prostřednictvím veřejné sbírky (§ 121 o.s.ř.) či jinak. Za této situace nemůže být ani pořádání veřejné sbírky žalovaným důvodem k modifikaci žalobci soudem prvního stupně přiznané výše přiměřeného zadostiučinění. Jen stěžít si lze ostatně v kontextu posuzované věci představit, že by si nejen z tohoto soudního řízení a v něm ukládaných satisfakčních i nákladových povinností, nýbrž i z předcházejícího řízení trestního a obrovského mediálního tlaku spojeného s celou kauzou, včetně intenzivních veřejných výpadů žalobce a jeho aparátu (typu veřejného označení žalovaného za „*svini*“ a „*lidský odpad*“), jakož i veřejně nutně získané nálepky člověka, který lhal o zdraví žalobce, nevzal žalovaný žádné ponaučení a obdobně zážitky by dobrovolně opětovně podstupoval.
75. Odvolací soud aprobej jako opodstatněné i východisko soudu prvního stupně, dle kterého v posuzované věci **již nepochybně došlo k částečnému zmírnění imateriální újmy žalobce** při jejím vzniku i v jejím průběhu, a to formou svépomocné satisfakce (autosatisfakce), rozsudkem soudu a výroky třetích osob ve prospěch žalobce jednajících (odst. 108-120 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně). Jiným způsobem zadostiučinění ve smyslu § 2951 odst. 2 o. z. totiž může být jakákoliv forma satisfakce, která je způsobilá přispět k vyvážení a zmírnění nepříznivých následků neoprávněného zásahu (odčinění újmy) a současně nemá charakter relutárního plnění (tj. náhrady nemajetkové újmy v penězích pro žalobce). Je potřeba toliko upřesnit, že omluvu žalovaného učiněnou pouze za formu výroku nelze oproti názoru soudu prvního stupně za žádný způsob morální satisfakce považovat. Podstatou žalovaného neoprávněného zásahu totiž nebyla forma výroku žalovaného, nýbrž jeho nepravdivý obsah. Absence této dílčí částečné satisfakce však nesehrává v kontextu celé věci žádnou zásadnější roli, přičemž její (nesprávně dovozené) přítomnosti nepřikládal významnější roli ani soud prvního stupně. Ani soud prvního stupně ji totiž rozhodně nepovažoval za omluvu za neoprávněný zásah, a povinnost k řádné omluvě proto uložil až rozsudkem samotným.
76. Ve vztahu k částečné svépomocné satisfakci veřejným užitím vulgárního urážlivého slova „*svině*“, učiněným žalobcem na adresu žalovaného v celostátní televizi, soud prvního stupně s oporou v citované judikatuře přiléhavě dovodil, že žalobce si takto jistou formu satisfakce poskytl sám na úkor zájmů žalovaného svým následným hrubým verbálním výpadem na žalovaného. Patrně nejznámějším judikátem Nejvyššího soudu z oblasti svépomocných satisfakcí je rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2004, sp. zn. 30 Cdo 157/2004, uveřejněný v časopise Právní rozhledy č. 22/2004 a velmi kladně přijímaný i respektovanými právními autoritami (viz např. Hajn, P. Právníkovy fejetony aneb PF. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 159 a násl.). Profesor Hajn již v roce 2007 apeloval, aby tento přístup byl vztahován také na další na případy, dotýkající se obecných představ o slušnosti, což soudní praxe činí a respektuje to i komentářová literatura (např. Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 144, marg. č. 82 16). Soud prvního stupně proto k tomuto vulgárnímu veřejnému verbálnímu výpadu žalobce na žalovaného (počastování žalovaného vulgárním výrazem, vymykajícím se z hlediska veřejného užití obecným představám o slušnosti, učiněným v celostátní televizi) přihlédl opodstatněně, neboť ve smyslu § 2951 odst. 2 o. z. se jedná o jistou formu

vyvážení a zmírnění nepříznivých následků původního neoprávněného zásahu žalovaného chováním žalobce samotného. Je správný názor soudu prvního stupně, že pokud by si žalobce nezjednal satisfakci hrubým vulgárním označením žalovaného, měl by právo na vyšší peněžité zadostiučinění (odst. 120). Oproti názoru soudu prvního stupně (odst. 110 a 161-164) se ovšem současně jedná o svépomoc neoprávněnou, nikoli jen „jinak neakceptovatelnou“ (blíže viz odst. 82-96 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu).

77. Právě tak došlo k nepřehlédnutelnému zmírnění vznikající imateriální újmy žalobce v důsledku okamžité snahy o uvedení věci na pravou míru osobami ve prospěch žalobce veřejně vystupujícími, a to již bezprostředně po realizaci zásahu žalovaného. Šlo přitom nejen o vyjádření mluvčího prezidenta republiky (včetně silně expresivního označení žalovaného za „*lidský odpad*“), ale především o vyjádření lékařských autorit, jimž obecně česká veřejnost přikládá nadstandardní míru důvěry již jen vzhledem k tomu, že povolání lékaře se dlouhodobě konstantně pohybuje na prvním místě profesí spjatých s respektem a důvěrou veřejnosti. Šlo proto o velmi silný prostředek zmírnění vznikající újmy, byť v části společnosti mohly pochyby přetrvávat. Výsledek prezidentských voleb, konaných hned v lednu 2018, ovšem napovídá, že nešlo o pochybnosti ve společnosti převládající. Po uplynutí žalovaným predikovaného horizontu skonu žalobce pak již muselo být (a to i přes rozporuplné chování žalovaného) rovněž té části veřejnosti, která mohla být z hlediska pravdivosti informací na pochybách, stále více a více zřejmé, že predikce žalovaného zůstane nenaplněna a byla tudíž od počátku založena na nepravdivých informacích.
78. Správný je i závěr soudu prvního stupně o částečné satisfakci pro žalobce prostřednictvím rozhodnutí soudu *per se* a přiznáním morálního zadostiučinění formou omluvy. Pro dané účely platí závěry soudní praxe, dle kterých při poskytnutí ochrany osobnosti je nezbytné přihlížet i k možné satisfakční roli samotného rozsudku (případně jiného rozhodnutí) konstatujícího neoprávněnost zásahu (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. I. ÚS 1200/09), respektive že žalobci se dostává satisfakce konstatováním protiprávnosti zásahu žalovaného do jeho osobnostního práva v odůvodnění rozsudku soudu (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4003/2011). Efekt předmětné morální satisfakce je akcentován i tím, že pro žalobce v podstatě věci příznivý rozsudek soudu prvního stupně, příznávající mu pravomocně i omluvu žalovaného, byl spjat se značnou celostátní publicitou úspěchu žalobce (§ 121 o.s.ř.), což efekt morální satisfakce pro žalobce v konečném důsledku nepřehlédnutelně zesiluje.
79. Volnou úvahou soudu prvního stupně přiznaná částka v sobě ostatně skýtá i jeden **komparativní a symbolický rozměr**. Shodná částka totiž byla přiznána i V.H. (srov. zmíněný rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. 6. 1999, sp. zn. 1 Co 249/98; veřejně dostupné z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2304/99), tedy osobnosti, zastávající v minulosti shodný veřejný post jako později žalobce. Případný argument, že od té doby uplynulo více než dvacet let, je více než převážen skutečností, že ve zmíněné kauze šlo o komerční zásah do práva na ochranu osobnosti V.H., činěný za účelem dosažení zisku, zatímco v nyní posuzovaném případě není taková ekonomická stránka věci vůbec ve hře (srov. odst. 73 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu). V kauze ochrany osobnosti V.H.nadto nedošlo ke zjednání svépomocné satisfakce neoprávněným zásahem, jako se tomu stalo nyní (viz odst. 82-96 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu).
80. Příléhavý závěr soudu prvního stupně o úmyslném zavinění újmy žalovaným *ex lege* vylučuje možnost snížení náhrady nemajetkové újmy s poukazem na tvrzené majetkové poměry žalovaného (§ 2953 odst. 1 *in fine*, § 2894 odst. 2 *in fine* o. z.). Rozsah žalobci soudem prvního stupně přiznaného finančního zadostiučinění lze považovat za adekvátní nejen vzhledem k výše uvedeným okolnostem konkrétního případu, ale i z hlediska celkové ekonomické úrovně soudobé české společnosti (k tomu srov. *Vážný* 10836, dle kterého jako rozhodné okolnosti přichází v úvahu právě hospodářské poměry doby, nikoli však majetkové nebo výdělečné poměry škůdcovy). Nejuznávanější

monografie z oblasti ochrany osobnosti razí závěr, že k majetkovým poměrům účastníků by soud neměl přihlížet (viz *Knap, K. a kol. Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 195). Soud prvního stupně se proto vzhledem k uvedenému věnoval nerozhodné otázce majetkových poměrů žalovaného v zásadě nadbytečně, nicméně pokud tak již učinil, pak příležitě uvedl, že přisouzená částka není pro žalovaného likvidační, neboť jde o muže v plném produktivním věku s dlouholetými profesními zkušenostmi z komunální politiky, který při svém podnikání v oboru komunálního poradenství a politického marketingu má potenciál a získal již i zakázku od politické strany. I v případech, kde je možnost zohlednění majetkových poměrů škůdce opravdu dána (což vzhledem k uvedenému není tento případ), nelze zjišťovat toliko aktuální majetkové poměry škůdce, ale na zřetel je nutno vzít i jeho věk a z něj vyplývající možnosti uhradit vzniklou náhradu do budoucna (z mnoha srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2016, sp. zn. 6 Tdo 1421/2015; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1295/2016; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2018, sp. zn. 25 Cdo 894/2018, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 85/2019).

81. K otázce způsobu stanovení výše přiznané relativní satisfakce je vhodné ještě uvést, že případný procesní požadavek na rozdělení, jaká část náhrady připadá na odčinění imateriální újmy na tom kterém dotčeném dílčím osobnostním právem, by byl zcela neopodstatněný. V soudní praxi je naprosto běžné a odpovídající i monistické koncepci práva na ochranu osobnosti, stvrzené důvodovou zprávou k § 81 až § 83 o. z., že rozsah nemajetkové újmy, za níž je relativní satisfakce přiznávána, je nutno při jediném neoprávněném zásahu, kterým je kumulativně dotčeno vícero dílčích osobnostních práv, vyčíslit jako jeden celek. Není pochyb o tom, že jednotlivé dílčí složky osobnostního práva vytvářejí jediný společný celek v podobě celkové fyzické a psychicko-morálně-sociální integrity osobnosti člověka v její jednotě a právě toto jednotné osobnostní právo je zde předmětem soudní ochrany. Ani podle Ústavního soudu není úkolem soudů při vyčíslení náhrad imateriální újmy „*opisovat metodiky*“ či „*doplňovat vzorce*“ (srov. zmíněný náleží Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 2706/19).
82. Jde-li o **vzájemnou žalobu žalovaného** na omluvu od žalobce za výraz „*svině*“, pak pro účely osobní odpovědnosti žalobce za tento výrok odvolací soud pro stručnost odkazuje na podrobnou a přesvědčivou argumentaci soudu prvního stupně k dané otázce, odpovídající právnímu názoru odvolacího soudu (odst. 155-157 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně). Posuzovaný projev žalobce postrádal věcný vztah k činnosti prezidenta republiky a byl prostředkem realizace osobních zájmů žalobce. V mezidobí byla osobní odpovědnost žalobce pro takové případy stvrzena také nálezem Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. IV. ÚS 3076/20.
83. Na základě kompilace relevantních kritérií, setříděných Ústavním soudem z bohaté judikatury Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu do nálezů ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14, při řešení kolize mezi svobodou projevu a právem na ochranu osobnosti musí být brány v potaz zejména: (1) povaha výroku (skutkové tvrzení či hodnotový soud), (2) obsah výroku (např. projev politický či komerční), (3) forma výroku (zejména míra expresivity či vulgarity), (4) postavení kritizované osoby (osoba veřejně činná či veřejně známá), (5) zda se výrok (kritika) dotýká soukromé či veřejné sféry kritizovaného, (6) chování kritizované osoby (např. zda kritiku sama vyprovokovala či jak se k ní postavila), (7) kdo výrok pronáší (novinář, běžný občan, politik), (8) kdy tak učiní (např. jaké měl či mohl mít k dispozici konkrétní údaje, a v jaké situaci tak učinil). Výčet není konečný, musí být brán v úvahu i celkový kontext věci a specifické okolnosti.
84. Vzhledem k uvedené demonstrativnosti výčtu, nutnosti individuálního posouzení a v nálezů zvolené formulaci kritérií odvolací soud doplňuje, že určující význam může sehrávat dále např. i: (9) závažnost výroku, (10) rozlišení mezi výrokiem *ad rem* a *ad personam*, (11) zda byl výrok učiněn v soukromém zájmu původce výroku nebo v zájmu veřejném, (12) fórum výroku, (13) status subjektu svobody projevu vzhledem k míře dopadu výroku, (14) zda byl výrok reakcí na výrok jiný,

- (15) zda se výrok dotkl elementární důstojnosti, cti a vážnosti člověka, dané v základní míře každému bez ohledu na jeho skutky a postavení, (16) ojedinělost či opakovanost užití problematických výroků jejich původcem, což souvisí i s potřebou případného preventivního působení práva – srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03; *Husseini, F., Bartoň, M., Kokeš, M., Kopa, M. a kol.* Listina základních práv a svobod. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 546, 558 a 560, marg. č. 17 132, 184, 191, 192.; *Lavický, P. a kol.* Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 412 a 424, marg. č. 81 16 a 23. Ani takto doplněná kompilace samozřejmě nemůže být vyčerpávající.
85. Forma výroku, tedy zejména míra jeho expresivity či vulgarity, je jedním z klíčových kritérií pro posouzení oprávněnosti projevu zasahujícího do práva na ochranu osobnosti člověka (kritérium 3). Jsou-li v kritice k charakterizaci určitých jevů a osob použity výrazy, jejichž míra expresivity je ve značném nepoměru k cíli kritiky, respektive je-li obsah kritiky nepřiměřený posuzovanému jednání kritizovaného a vyplývá-li z ní úmysl znevážit či urazit kritizovanou osobu (tzv. intenzivní exces), jde o kritiku nepřiměřenou, která je způsobilá zasáhnout do práva na ochranu osobnosti (např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1941/2007). Při překročení mezí slušnosti nelze tolerovat osobní samoučelné urážky, jejichž intenzita není adekvátní ve vztahu ke kritizované skutečnosti, a slovní výpady směřované *ad personam* by měly být chráněny méně než kritika *ad rem*. Ústavní soud takto opakovaně neposkytl ochranu výrokům, že starosta je „*pitomec*“ a „*bovado*“, neboť jeho vyjádření o nemoci politického oponenta nelze považovat za způsobilé k natolik vulgární reakci (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1511/13; navazující usnesení ze dne 21. 7. 2016, sp. zn. III. ÚS 3497/15). Ústavní soud ovšem současně uvedl, že Evropský soud pro lidská práva připustil ve vztahu k veřejně činné osobě i použití ostřejšího výrazu (v německém originále "*Trottel*"). Šlo o specifickou situaci, kdy objektem kritiky byl krajně pravicový politik kritizovaný za projev relativizující zločiny vojáků nacistického Německa [srov. rozsudek *Oberschlick proti Rakousku* (č. 2) ze dne 1. 7. 1997, stížnost č. 20834/92]. Zde tak Evropský soud pro lidská práva uznal, že v uvedeném kontextu mohlo být použití ostrého výrazu na místě. Naopak za neadekvátní formu kritiky shledal Ústavní soud výraz „*nafoukanej kriploidní čurák*“ (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. I. ÚS 1041/17).
86. I zde pro účely kritéria 15 platí, že lidskou důstojnost lze chápat jako jednu ze základních přirozených hodnot každé lidské osobnosti, vyjadřující nezbytnost zachování elementární úcty ke každému člověku bez ohledu na jeho původ či postavení [shodně *Lavický, P. a kol. op. cit.*, s. 412, marg. č. 81 16]. Důstojnost mají všichni lidé stejnou nezávisle na svém postavení ve společnosti, získaných titulech atd. (viz *Knap, K. a kol.* Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 126 a 308). Určitou mírou osobní cti a vážnosti je nadán každý člověk již ze své přirozenosti, a proto nelze tuto hodnotu osobnosti nikdy zcela pozbýt, a to ani v důsledku jeho vlastního jednání. Úvaha o existenci zcela „*bezectného*“ člověka, zbaveného jakékoli ochrany, se jeví jako neopodstatněná, byť by nízká úroveň cti takového člověka byla důsledkem jeho vlastního jednání (k uvedenému srov. *Lavický, P. a kol. op. cit.*, s. 424, marg. č. 81 23).
87. V nyní posuzovaném případě spočíval skutkový základ vulgárního odsudku (kritéria 1, 6 a 14) v tom, že žalovaný jako veřejně činná osoba (zde kritérium 4) zveřejnil vědomou lež o žalobci jako osobě veřejného zájmu *par excellence* (zde kritérium 7), excesivně zneužil citlivou otázku zdraví žalobce a vytvořil klamný dojem blížícího se skonu žalobce v řádu měsíců i žalobcem chystaného podvodu na případné voliče. Učinil tak v kontextu silných veřejných pochybností panujících nad otázkou zdraví žalobce a v kontextu oznámení opětovné kandidatury žalobce na funkci prezidenta republiky. Nicméně, jak již uvedeno, slovní výpady směřované *ad personam* by měly být chráněny méně než kritika *ad rem*. Obecněji je žádoucí silněji chránit kritiku věcnou než osobní výpady vůči

jednotlivcům (srov. i *Husseini, F., Bartoň, M., Kokeš, M., Kopa, M. a kol. op. cit.*, s. 558, marg. č. 17 184). V duchu této zásady (tj. kritéria 10) by bylo možno tolerovat použití ostrého výrazu žalobcem ve vztahu k věcné podstatě jednání žalovaného, kterou by opravdu bylo možno označit za „*svinstvo*“, což by vedlo nejen k vyšší ochraně projevu *ad rem*, ale současně i k nižší intenzitě zásahu do elementární důstojnosti, cti a vážnosti žalovaného (kritérium 15). Z hlediska intenzity zásahu je již *prima facie* něco jiného označit jednání člověka jako „*svinstvo*“ a označit naopak přímo člověka samotného vulgárním hanobícím výrazem „*svině*“. Ke správnosti a potřebě takového rozlišení odvolací soud poukazuje také na nález Ústavního soudu ze dne 10. 3. 2020, sp. zn. III. ÚS 2300/18, odst. 44, v kauze označení T.O. výrazem „*Pitomio*“. Rovněž Ústavní soud totiž zdůraznil potřebu rozlišení mezi kritikou osoby samotné a kritikou jejích názorů a postojů. Pro tyto účely výslovně uvedl, že je rozdíl vyslovit se o nějaké konkrétní osobě, že je „*pitomec*“, ve srovnání s tvrzením o tom, že názory dané osoby jsou „*pitomé*“. Také dle Ústavního soudu jde o odlišné situace, při jejichž posuzování je nezbytné odlišit intenzitu možného zásahu do osobnostních práv.

88. Namísto kritiky *ad rem* byl žalobcem k odsudku použit vulgární výraz směřující nepokrytě k veřejnému vulgárnímu hanobení žalovaného *ad hominem*. Z hlediska zachování proporcionality práva na ochranu osobnosti a práva na svobodu projevu však není možné, aby fakt, že určitá tvrzení jsou již odvetou na tvrzení předchozí, ospravedlňoval a převážil to, že jde o tvrzení urážející a dehonestující jinou osobu. Právo vyjádřit názor k tvrzením, která jsou považována za nepravdivá, **nemůže být vykonáno způsobem zjevně překračujícím meze slušnosti** (nález Ústavního soudu ze dne 1. 12. 2005, sp. zn. II. ÚS 94/05). V návaznosti na citovaný nález Ústavního soudu proto odvolací soud konstatuje, že uvedení tvrzení žalovaného na pravou míru žalobcem a vyjádření vlastního názoru na zásah žalovaného bylo jistě možno dosáhnout i bez použité samoučelné urážky.
89. Z hlediska kritérií 8 a 14 nešlo o bezprostřední okamžitou emotivní reakci žalobce, nýbrž o (v tomto rozsahu samoučelnou) reakci následující **až s odstupem** dvou dnů po zásahu žalovaného, nadto nikoli ojedinělou (srov. i předchozí expresivní označení žalovaného za „*lidský odpad*“ mluvčím prezidenta republiky, které žalobci muselo být známo, a přesto na tuto dehonestaci navázal vlastní samoučelně užitou vulgaritou). Situace přitom již byla v té době řešena nejen věcným uváděním informací žalovaného o zdravotním stavu žalobce na pravou míru, nýbrž i podáním trestního oznámení a žaloby na ochranu osobnosti proti žalovanému, a to včetně návrhu na nařízení předběžného opatření, o němž se soudem rozhoduje bezodkladně. Prostor pro obdobnou svépomoc tedy nebyl ani ve smyslu § 14 odst. 1 o. z. dán, neboť vzhledem k podanému návrhu na nařízení předběžného opatření rozhodně nebylo zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě, a nadto se v případě použité vulgarity užití *ad hominem* nejednalo vůbec o přiměřený způsob svépomoci. Přehlížet nelze, že žalobce sám se opakovaně dopustil neoprávněných zásahů do osobnostních práv jiných svými nepravdivými výroky (kritéria 7 a 16, viz i odst. 66 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu) a nyní se pro změnu ocitl v opačné situaci, na kterou reagoval neadekvátně a tedy i právně nepřipustně.
90. V rámci kritérií 12 a 16 nešlo přitom o zřídkavé použití vulgarit žalobcem ve veřejném prostoru, které by bylo možno ospravedlnit jako zcela ojedinělé vybočení, legitimizované právě jen mimořádnou emotivní situací. Vulgarity naopak žalobce ve veřejném prostoru užívá **častěji** a s oblibou, což se stalo i zde (srov. „*Kdybych použil svého oblíbeného výrazu, že ten člověk je svině, tak mě zase někdo obviní z vulgarismu, ale on je svině, protože tohle se prostě nedělá*“). Z řady známých notorií (§ 121 o.s.ř.) lze namátkou zmínit např. vulgarity žalobcem veřejně užití v souvislosti se zlehčováním kauzy ruské hudební skupiny *Pussy Riot* (v pozdějším kontrastu s tím přitom k porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod *obiter dictum* srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Mariya Alekhina a další proti Rusku*, ze dne 17. 7. 2018, stížnost č. 38004/12) nebo v souvislosti s přijetím zákona o státní službě (k neúspěchu návrhu na zrušení zákona jako celku

obiter dictum srov. nález Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 21/14). Pokud žalobce v nyní posuzované věci s odstupem dvou dnů od zásahu žalovaného (kritérium 8) použil „*svébo oblíbeného výrazu*“, stejný výraz jen několik měsíců předtím veřejně použil i ve vztahu k hodnocení chování tehdejšího předsedy vlády B.S.. Žalobce tak zmínkou o této své oblíbě předmětného výrazu zjevně v daném kontextu současně narážel i na veřejnou kritiku obdobných svých hrubých veřejných projevů, které si musel být velmi dobře vědom („*tak mě zase někdo obviní z vulgarismu*“), a přesto k posuzované vulgaritě opětovně přistoupil.

91. Má-li snad být v důsledku specifické glorifikace užívání vulgarit ve veřejném prostoru otevírána nějaká veřejná diskuse, pak již soud prvního stupně s odkazem na usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. I. ÚS 1041/17, správně zmínil, že užití vulgárních a urážlivých výrazů vypovídá především o autorovi samotném a činí veřejnou debatu bezobsažnou. Odvolací soud nemínil rozšiřovat právní prostor pro užívání vulgarit ve veřejných projevech, přispívat k dekultivaci veřejného života a v konkrétním posuzovaném případě rezignovat na svou zákonnou povinnost dle § 1 o.s.ř. i na svou ústavní povinnost chránit základní práva a svobody dle čl. 4 Ústavy. Nelze zde rozumně připustit, aby veřejné projevy politiků mohly být vysílány pouze s maskováním urážlivých vulgárních výrazů jinými zvuky, s upozorněním na nevhodnost pořadů pro děti a mládež či jen v nočním vysílání. V rámci veřejné diskuse v nich mají zaznívat pravdivá fakta a věcná kritika, nikoli vulgární invectivy činěné *ad hominem* nebo zvuky sloužící k jejich zamaskování.
92. Na veřejné projevy osob zastávajících funkce vrcholných představitelů státu (kritérium 7) jsou bez ohledu na témata a zájmy spojené s vystoupením opodstatněně kladeny zvýšené nároky, veřejnost jim přikládá významnější váhu a jejich veřejné projevy mají potenciál zasáhnout do osobnostních práv druhých ve **zvýšené intenzitě**. Na jednu stranu totiž platí, že projevy politických představitelů je nutno silněji chránit vzhledem k veřejné potřebě jejich vyjádření v otázkách veřejného zájmu, na druhou stranu však status subjektu svobody projevu souvisí též s mírou dopadu veřejného výroku do osobnostních práv jiných (kritérium 13). V případě excessu ze svobody projevu je zásah do osobnostních práv dotčené osoby o to intenzivnější (srov. i nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03, ve věci neoprávněného zásahu učiněného právě žalobcem; *Husseini, F., Bartoň, M., Kokeš, M., Kopa, M. a kol. op. cit.*, s. 547, marg. č. 17 132).
93. Soud prvního stupně pochybil, pokud konstatoval, že žalobce objektivně měl legitimní důvody pro svou „*přehnanou*“ reakci (odst. 162 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně), ale přesto dospěl k závěru o absenci neoprávněného zásahu žalobce do osobnosti žalovaného, odporujícímu takovému hodnocení nepřiměřenosti reakce. Přehnaná vulgární reakce žalobce, činěná nikoli *ad rem*, nýbrž zasahující *ad hominem* do elementární důstojnosti, cti a vážnosti žalovaného, které v základní rovině náleží každému člověku bez ohledu na jeho skutky, nemůže být označena jinak než jako právně nepřipustný zásah žalobce do práva na ochranu osobnosti žalovaného. Navíc v posuzované věci nešlo o urážlivý projev činěný ryze na základě existence výše uvedeného skutkového základu odsudku, nýbrž současně právě i na základě žalobcem **výslovně deklarované oblíby** v užívání vulgarit ve veřejném prostoru, tedy v tomto rozsahu samoúčelně na základě specifického soukromého zájmu žalobce (kritérium 11). Vulgarita byla použita v daném rozsahu a intenzitě nepřiměřeně, samoúčelně, bez respektu k elementární důstojnosti druhého a s deklarovaným potěšením z faktické příležitosti k jejímu veřejnému použití. Tím byla její výsledná legitimita vyloučena. Nešlo o bezprostřední okamžitou emotivní reakci žalobce (kritéria 8 a 14), nýbrž o (v tomto rozsahu samoúčelnou) reakci následující až s odstupem dvou dnů po zásahu žalovaného, nadto nikoli ojedinělou (srov. i předchozí expresivní označení žalovaného za „*lidský odpad*“ mluvčím prezidenta republiky, které žalobci muselo být známo, a přesto na tuto dehonestaci navázal vlastní samoúčelně užitou vulgaritou).
94. I zde lze odvolacím soudem poukázat na zásadu *singularia non sunt extendenda*, dle níž při interpretaci a aplikaci práva má být obecně respektováno, že výjimka z pravidla musí být vykládána restriktivně

tak, aby se výjimka nestala pravidlem (a pravidlem je zde neposkytnutí právní ochrany veřejnému projevu zjevně překračujícím meze slušnosti). Výše zmíněná ojedinělá kauza „Trottel“ byla právě onou ospravedlnitelnou výjimkou (což je patrné i z veškeré uvedené judikatury Ústavního soudu, neposkytující veřejným vulgárním projevům ochranu) a s posuzovanou věcí není srovnatelná. Z hlediska závažnosti výroku (kritérium 9) nelze přehlížet, že ani „Trottel“ není zkrátka tolik intenzivním výrazem jako „Schwein“, a z hlediska kontextu především to, že na vnitrostátní úrovni šlo o případ trestní odpovědnosti za zmíněný výrok (*ultima ratio*) a kauza nebyla spojena s řadou popsaných specifických aspektů na straně původce výroku jako nyní posuzovaný případ. Užití vulgarit v ní nebylo vůbec vázáno na soukromý zájem původce výroku, nýbrž na kritiku projevu relativizujícího zločiny vojáků nacistického Německa (kritérium 11).

95. Judikaturou týkající se procesních podání či přednesů (odst. 162 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně) zde nelze pro nevhodnost argumentovat, neboť takové výroky nejsou oproti posuzované věci určeny široké veřejnosti. Kritérium fóra výroku (kritérium 12) je pro toto odlišení naprosto určující. Intenzita zásahu do osobnostních práv je totiž závislá na fóru, kterého původce výroku ke sdělení využije, a v případě, že dojde k excesu, je zásah do osobnostních práv o to závažnější, čím větší publikum zasáhne (viz *Husseini, F., Bartoň, M., Kokeš, M., Kopa, M. a kol. op. cit.*, s. 560, marg. č. 17 192). V nyní posuzované věci byl výrok učiněn v celostátním televizním vysílání s předvídatelným následkem další široké medializace.
96. Lze uzavřít, že posuzovaná vulgarita byla použita v tomto rozsahu a intenzitě nepřiměřeně, samoučelně, bez respektu k elementární důstojnosti druhého a s deklarovaným potěšením z faktické příležitosti k jejímu veřejnému použití. Tím byla její výsledná legitimita vyloučena. **Legitimní veřejná reakce žalobce mohla být ostrá, nikoli však vulgární.** Předmětný veřejně užitý vulgární výrok tudíž se zřetelem ke všemu uvedenému představoval intenzivní exces žalobce, a jako takový byl proto neoprávněným zásahem do elementární cti, vážnosti a důstojnosti žalovaného.
97. Vzájemná žaloba ovšem nemohla být úspěšná z jiných soudem prvního stupně nastíněných důvodů, které odvolací soud aprobuje. Obecná právní zásada *non bis in idem*, na kterou soud prvního stupně při zamítnutí vzájemné žaloby správně poukázal, totiž platí nejen v oblasti trestního či přestupkového práva, ale rovněž v oblasti deliktního práva civilního. Tato právní zásada přitom úzce souvisí s (ústavním i zákonným) principem proporcionality satisfakce za nemajetkovou újmu a slouží k tomu, aby stejná újma nebyla odčinována dvakrát (k těmto zásadám civilního deliktního práva srov. např. rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 5. 5. 2010, sp. zn. 1 Co 2/2010, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 56/2011). Zohlednění žalobcem o žalovaném veřejně užitě vulgaritě speciálně již pro účely stanovení nižšího rozsahu peněžité satisfakce žalobci (učiněné ve prospěch žalovaného v odst. 76 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu) je ve smyslu § 2951 odst. 2 o. z. zcela **dostatečným způsobem odčinění újmy** vzniklé žalovanému. Je proto i důvodem, proč návazně nelze ve prospěch žalovaného k dané skutečnosti duplicitně přihlídnout také ještě pro účely dalšího odčinění újmy nárokovanou omluvou za tento výrok (tedy nad soudně již učiněný rámeček). Hypotetickým duplicitním zohledněním téhož, stále jen ve prospěch žalovaného činěným, by zde byl v neprospěch žalobce nepřipustně porušen princip přiměřenosti satisfakcí (§ 2951 odst. 2 o. z.) dokonce ohledně satisfakcí pro každého z účastníků řízení.
98. Vedle výše zmíněného na straně jedné by totiž uložení povinnosti ke vzájemné omluvě nadto na straně druhé oslabovalo účinnost žalobci již pravomocně přiznané morální satisfakce. V konečném důsledku by totiž vytvářelo při uložení povinnosti vzájemné omluvy mylné zdání jakési remízy v morální rovině, přestože podstata obou posuzovaných vzájemných zásahů zde byla objektivně naprosto nesouměřitelná. Oproti účelové argumentaci žalovaného byla dána již *prima facie* v neprospěch neoprávněného zásahu žalovaného, neboť u neoprávněného zásahu žalobce byl

podstatou protiprávnosti toliko nedostatek adekvátní formy projevu, nikoli vědomé šíření výbušné lži, jako tomu bylo u žalovaného. Ani žalovaný jistě nemůže popřít celkové vnímání této kauzy právě jako sporu žalobce proti žalovanému, nikoli obráceně. Pokud by nebylo neoprávněného zásahu žalovaného, nebylo by ani neoprávněného zásahu žalobce. Poukazuje-li žalovaný na potřebu, aby žalobce obdržel zpětnou vazbu svého jednání, pak zcela přehlíží, že tato potřeba je plně realizována právě zohledněním takového jednání již pro účely snížení finančního zadostiučinění žalobci. Žalovanému se nadto dostalo morální satisfakce také odůvodněním rozsudku odvolacího soudu (viz obdobně odst. 78 a konkrétně odst. 82-96).

99. Se zřetelem ke všemu uvedenému odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně v meritu věci, tedy II. výroku v napadeném rozsahu 200 000 Kč i III. a IV. výroku, jako věcně správný potvrdil dle § 219 o.s.ř.
100. Ohledně výroku soudu prvního stupně o nákladech řízení mezi účastníky platí, že jsou-li ve věci nároky uplatněny žalobou a vzájemnou žalobou ve stejném (společném) řízení, je třeba při rozhodování o náhradě nákladů řízení posoudit věc uplatněnou žalobou a věc uplatněnou vzájemnou žalobou **samostatně**. Ve vztahu ke každé jednotlivé věci je třeba stanovit, zda a v jaké výši je dána povinnost k náhradě nákladů řízení a kdo z účastníků řízení má právo na náhradu nákladů řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2018, sp. zn. 23 Cdo 4609/2017). Uvedená potřeba odděleného stanovení náhradové povinnosti platí nyní tím spíše, že oproti právnímu názoru soudu prvního stupně došlo také k neoprávněnému zásahu žalobce do práva na ochranu osobnosti žalovaného, byť bylo zamítnutí vzájemné žaloby odvolacím soudem z jiných důvodů potvrzeno. Bylo by nepřiměřenou tvrdostí, aby žalovaný, do jehož práva na ochranu osobnosti bylo žalobcem také neoprávněně zasaženo, měl původci neoprávněného zásahu hradit ještě náklady řízení, vedeného o tomto neoprávněném zásahu.
101. Ve vztahu k náhradě nákladů řízení o žalobě samotné soud prvního stupně přílehavě aplikoval § 142 odst. 3 o.s.ř., neboť výše plnění zde ohledně uplatněného a žalobci částečně přiznaného finančního zadostiučinění závisela na úvaze soudu. Ohledně náhrady zaplaceného soudního poplatku však soud prvního stupně nesprávně nezohlednil, že základem pro určení výše nákladů řízení podle § 142 odst. 3 o.s.ř. není částka požadovaná žalobou, nýbrž až částka **přisouzená** (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. 25 Cdo 3974/2015, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 121/2017; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. 25 Cdo 4715/2017). Nutnost takového přístupu je přitom ve vztahu k žalobcem zaplacenému soudnímu poplatku, vyměřenému z požadované částky 5 milionů Kč, dána o to intenzivněji, že soudně skutečně přiznáno bylo žalobci jen 5% z ní. Výše soudního poplatku z žaloby, na jejíž náhradu má žalobce podle § 142 odst. 3 o.s.ř. vůči žalovanému právo, stanovená dle položky 3 písm. b) Sazebníku poplatků, tak činí 2 500 Kč (1% z částky 250 000 Kč) namísto soudem prvního stupně přiznané částky 50 000 Kč.
102. Při určení odměny advokáta se ovšem konstrukce uvedená v předešlém odstavci v daném typu řízení naopak neuplatní, neboť oproti řízení o náhradu újmy na zdraví není na skutečně přisouzenou částku jakkoli vázána. Sazba mimosmluvní odměny advokáta je ve věcech ochrany osobnosti s návrhem na náhradu nemajetkové újmy stanovena vždy paušálně z tarifní hodnoty 50 000 Kč [§ 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu] a činí tak bez ohledu na skutečně přiznanou výši náhrady 3 100 Kč za každý úkon právní služby (§ 7 bod 5 advokátního tarifu), respektive 1 550 Kč za úkon právní služby s poloviční odměnou. Ohledně celkového počtu 16 účelně vynaložených úkonů právní služby a odůvodnění neúčelnosti zbytku úkonů odkazuje odvolací soud pro stručnost na odst. 168 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně. Ze strany právního zástupce žalobce došlo celkem k 13 úkonům právní služby s odměnou á 3 100 Kč (příprava a převzetí zastoupení, žaloba s návrhem na nařízení předběžného opatření, 3 vyjádření ve věci samé, 4 účasti na jednáních shodně vždy v délce přesahující dvě hodiny, tj. za účast celkem 8 úkonů) a dále ke 3 úkonům

s poloviční odměnou á 1 550 Kč (návrh na přerušování řízení, odvolání proti usnesení o pokračování řízení, vyjádření k námitce podjatosti znalce). Odměna advokáta za zastoupení v řízení o žalobě činí proto 44 950 Kč (součet částek 40 300 Kč a 4 650 Kč). Dále jde o paušální náhradu hotových výdajů 4 800 Kč, náhradu promeškaného času 4 800 Kč a cestovné 11 392 Kč, vše dle specifikace soudu prvního stupně. Náhrada za daň z přidané hodnoty (§ 137 odst. 3 o.s.ř.) činí 13 847,82 Kč (21% z částky 65 942 Kč). Náklady řízení o žalobě před soudem prvního stupně tak po připočtení výše uvedené správné výše náhrady soudního poplatku 2 500 Kč představují celkem částku 82 289,82 Kč.

103. Jde-li samostatně o náklady řízení o vzájemné žalobě, pak sice oproti právnímu názoru soudu prvního stupně došlo k neoprávněnému zásahu žalobce do práva na ochranu osobnosti žalovaného, nicméně vzájemná žaloba byla z jiných důvodů správně zcela zamítnuta, což je procesně určující. Na základě zásady procesního úspěchu nemohou být při úplném zamítnutí vzájemné žaloby splněny hypotézy § 142 odst. 2 o.s.ř. ani § 142 odst. 3 o.s.ř., přestože zamítnutí vzájemné žaloby bylo toliko výsledkem volné úvahy odvolacího soudu o přiměřenosti satisfakce, které se žalovanému za neoprávněný zásah dostává. Bylo by však současně nepřiměřeně tvrdým řešením, aby žalovaný, do jehož práva na ochranu osobnosti bylo žalobcem neoprávněně zasaženo, měl původci neoprávněného zásahu hradit ještě náklady řízení, vedeného o tomto neoprávněném zásahu. Je proto plně opodstatněné zmírnit vzniklou nepřiměřenou tvrdost aplikací moderačního práva dle § 150 o.s.ř., což bylo účastníkům řízení předvídatelně sděleno.
104. Na základě § 220 o.s.ř. proto odvolací soud změnil výrok o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně ve vztahu k nákladům řízení samostatně o žalobě i o vzájemné žalobě, a to způsobem ve výroku odvolacího soudu uvedeným.
105. Odvolací soud v souladu s § 212 písm. a) o.s.ř. přezkoumal rovněž závislý výrok soudu prvního stupně o vrácení nevyčerpané části zálohy na náklady důkazu znaleckým posudkem žalovanému. Nelze souhlasit s tím, aby žalovanému byl vrácen také zbytek složené zálohy, jak naznačoval. Dokazování s využitím ustanoveného soudního znalce bylo totiž soudem prvního stupně ohledně skutečností, k nimž podstata důkazních návrhů žalovaného směřovala, provedeno, a to procesně zcela správně s respektem k požadavku proporcionality dokazování. Dokazování si vyžádalo skutečné náklady v celkové výši 6 213,723 Kč a soud prvního stupně tedy řádně rozhodl o vrácení nevyčerpané části zálohy ve výši rozdílu mezi žalovaným složenou zálohou 9 000 Kč a skutečnými náklady důkazu. Odvolací soud proto VI. výrok rozsudku soudu prvního stupně dle § 219 o.s.ř. jako věcně správný potvrdil.
106. Odvolací soud rozhodl na základě zásady úspěchu podle § 142 odst. 1 o.s.ř. za použití ustanovení § 224 odst. 1 o.s.ř. tak, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení o odvoláních proti rozsudku soudu prvního stupně o žalobě ani o vzájemné žalobě, neboť jejich odvolání nebyla v meritu věci ve výsledku úspěšná.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je dovolání přípustné za předpokladu, že dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. Dovolání se podává k Nejvyššímu soudu České republiky prostřednictvím soudu, který rozhodoval ve věci v prvním stupni, ve lhůtě do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu.

Nesplní-li povinný řádně a včas povinnost uloženou vykonatelným rozhodnutím, může se oprávněný domáhat soudního výkonu (exekuce) rozhodnutí.

Brno 7. dubna 2021

JUDr. Michal Ryška v. r.
předseda senátu